

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ : การวิเคราะห์ข้ามกรณี” มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ และเพื่อศึกษาผลลัพธ์อันเกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ 2. เพื่อวิเคราะห์ข้ามกรณีความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยา และเลย และ 3. เพื่อพัฒนาแนวทางความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ การเสนอผลการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร
 - ตอนที่ 2 โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา
 - ตอนที่ 3 โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
 - ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้ามกรณี
 - ตอนที่ 5 การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ
- ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

1.1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยได้รับจดทะเบียนเป็นองค์การสวัสดิการชุมชนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2552 โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรตั้งอยู่ที่ อาคารศูนย์เรียน โรงเรียนบ้านเนินยาว 3 หมู่ 4 ตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 66170 มีอาจารย์มงคล จินดามัง เป็นครูใหญ่โรงเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นเหมือนบ้านหลังที่สองของผู้สูงอายุ” โดยมีคำขวัญว่า “เรียนรู้ดี มีรายได้ ไร้โรคภัย นำพาให้เกิดความสุข” วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร มีดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ
3. การดูแล ค้ำครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
4. เป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ
5. เป็นศูนย์ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
6. เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนคนสามวัย

โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร มีผู้ร่วมก่อตั้ง 4 คนด้วยกัน ได้แก่ นายมงคล จินดามัง ข้าราชการครูชำนาญ นายชะ โอศ ภูพะกา อดีตผู้ใหญ่บ้าน น.อ.สำเร็จ บุญเหลือ ข้าราชการทหาร บำนาญ และนายวัลย์ พันธุ์ดี ข้าราชการครูชำนาญและประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลหัวดง ผู้ร่วมก่อตั้งทั้งสี่คนประชุมกันที่สวนมะดันของนายวัลย์ พันธุ์ดี เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และมีความเห็นตรงกันว่า จะใช้สวนมะดันแห่งนี้เป็นที่พักของของผู้สูงอายุด้วยกัน กิจกรรมที่ตั้งใจจะร่วมกัน เช่น การแจกพันธุ์ไผ่หวาน ผักหวานและสบู่อำให้นำไปปลูก การออกกำลังกาย การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ในขณะนั้นมีผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกัน 20 คน พบกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ได้รับคำแนะนำจากนายพิชัย นवलนภาศรี นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวดงให้จัดตั้งเป็น “กลุ่มคลังสมอง” จากกลุ่มคลังสมอง ต่อมาได้พัฒนาเป็น โรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีรูปแบบการบริหารจัดการในลักษณะการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเริ่มเปิดการเรียนการสอนในเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 และได้รับงบประมาณจำนวน 198,252 บาท จากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จังหวัดพิจิตร จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร รวมทั้งได้รับเงินสนับสนุน 22,500 บาท จากโครงการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ และงบประมาณ 15,000 บาท จากโครงการปรับปรุงสำนักงานเครือข่ายการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดพิจิตร จากศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 35 จังหวัดพิจิตร

ปัจจุบัน โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร ได้รับการรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชนเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2552 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) มีผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้ไปแล้วรวม 120 คน โดยหยุดการเรียนการสอนไปเนื่องจากอุทกภัยและภารกิจของอาจารย์มงคลในการเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ ช่วงปี พ.ศ. 2553-2554

ภาพที่ 4.1 โรงเรียนบ้านเนินยาวสถานที่ตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

ภาพที่ 4.2 ด้านหน้าของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

ภาพที่ 4.3 บริเวณห้องเรียนของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

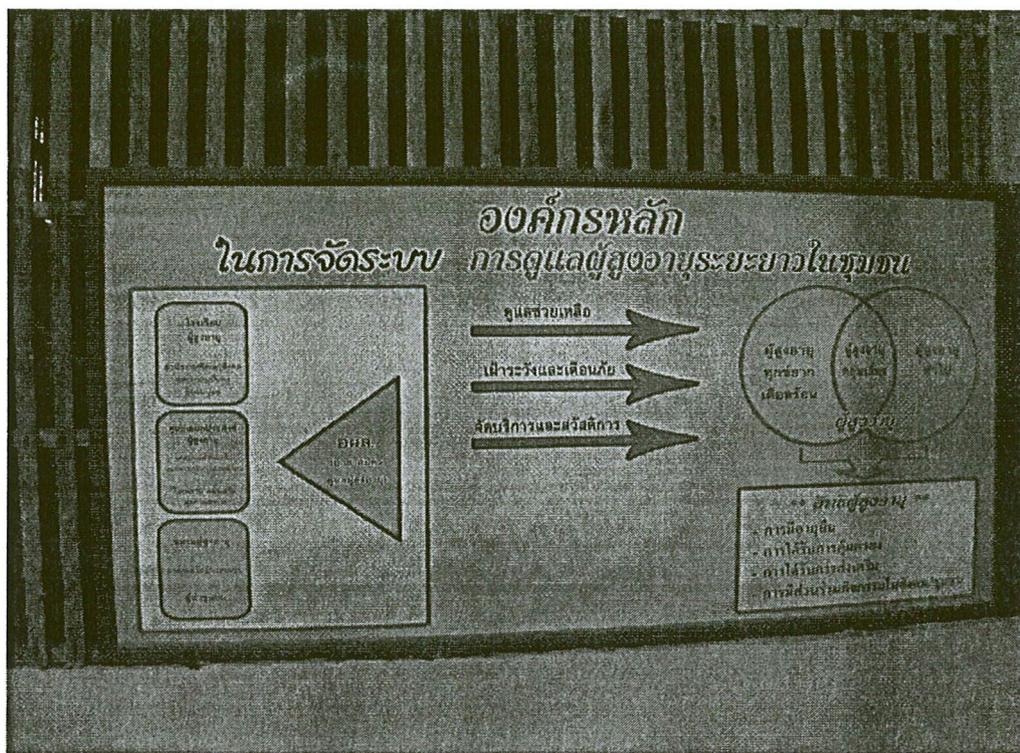
สำหรับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร ประกอบด้วย

1. นายวัลย์ พันธุ์ดี	ที่ปรึกษา (ข้าราชการเกษียณ)
2. นายมงคล จินดา มัง	ประธานและครูใหญ่โรงเรียน (ข้าราชการเกษียณ)
3. น.อ. สำเริง บุญเหลือ	รองประธาน (ข้าราชการเกษียณ)
4. นายชะโอต ภูพะกา	กรรมการ (อดีตผู้ใหญ่บ้าน)
5. นายอำนาจ ถึงห้ทอง	กรรมการ (ข้าราชการเกษียณ)
6. นายนภดล โคทอง	กรรมการ (ชาวบ้านตำบลหัวดง)
7. นายประสิทธิ์ เพ็ชรประยูร	กรรมการ (ประธานผู้สูงอายุชมรมหัวดง)
8. นายประภาส ม่วงแจ่ม	กรรมการ (ชาวบ้านตำบลหัวดง)
9. นางวรรณมา อึ้งศรีวงษ์	กรรมการ (สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหัวดง)
10. นางกรรณิการ์ ใจจำนง	กรรมการ (สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหัวดง)
11. นายประวิทย์ สุขสมัคร	เหรัญญิกและผู้ช่วยเลขานุการ (ชาวบ้านตำบลหัวดง)
12. นางสาวฐะปะณีญา เงินดิเรกกุล	เลขานุการ (อภส.ตำบลหัวดง)

1.2 แนวคิดในก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

ในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร อาจารย์มงคล จินคามัง ก่อตั้งภายใต้แนวคิดดังต่อไปนี้

1. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ภายใต้ปรัชญาที่ว่า “การสร้างหลักประกันในวัยผู้สูงอายุเป็นขบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม” โดยกำหนดให้ “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม”
2. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา
3. พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ที่ว่าด้วยการจัดสวัสดิการสังคมส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อก่อให้เกิดสวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชน
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และ 11 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้
5. ประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายอดิศักดิ์ โพธารามิก) ข้อ 3 ว่าด้วยการให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ ลงวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2547
6. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน) ให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีโครงการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
7. แนวคิดของสภาการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีการนำเสนอให้ตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ตลอดชีวิต
8. กรอบมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 6 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิทธิ และด้านสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 4.4 การจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

1.3 การจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร กำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ 12 ฐาน ดังนี้

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 ฐานเสวนา	(เวลาเรียน 6 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 2 ฐานสมาธิบำบัด	(เวลาเรียน 6 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 3 ฐานศิลปะบำบัด	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 4 ฐานดนตรีบำบัด	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ฐานออกกำลังกาย	(เวลาเรียน 6 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 6 ฐานนวดเพื่อสุขภาพ	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 7 ฐานอาหารเพื่อสุขภาพ	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 8 ฐานอาชีพเสริมเพิ่มรายได้	(เวลาเรียน 6 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 9 ฐานธรรมะเพื่อชีวิต	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 10 ฐานความรู้เพื่อชีวิต	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 11 ฐานหนังสือเพื่อชีวิต	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)
ฐานการเรียนรู้ที่ 12 ฐานคอมพิวเตอร์เพื่อชีวิต	(เวลาเรียน 3 ชั่วโมง)

ทั้งนี้โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรจะรับผู้สูงอายุรุ่นละ 20 คน ระยะเวลาในการเรียนรุ่นละ 3 เดือน เรียนสัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 4 ชั่วโมง วิทยากรแต่ละฐานการเรียนรู้ ได้แก่ อาจารย์มงคล ปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพิจิตรที่มีจิตอาสา เป็นต้น

1.4 เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรกับหน่วยงานต่างๆ มีตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

1.1 ข้าราชการเกษียณ ได้แก่

- อาจารย์มงคล จินดามัง ข้าราชการเกษียณอายุ ปี พ.ศ. 2550 เกิดที่บ้านหัวคอง เรียนที่โรงเรียนบ้านเนินยาว อดีตเคยเป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมและอาชีวะศึกษาหลายจังหวัด เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน เป็นเวลา 18 ปี

“ผมชอบสอนหนังสือ เป็นผอ.รร.มัธยมมาก่อน รร.แห่งแรกคือ อำเภออมก๋อย เชียงใหม่ เป็นผอ.ปี 36 ตั้งแต่ยังหนุ่ม เป็นผอ.รร. แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ก่อนเกษียณผม เป็นผอ. ย้ายมาไม่ถึงปี ใครอยากรู้ประวัติก็ให้อ่านประวัติ ผมเน้นให้ชุมชนรู้จักประวัติ ให้อ่านประวัติคนเรา เป็นผลงาน ผมริเริ่มจัดทำเป็นแห่งแรก เช่น เรื่องภูมิปัญญา ได้แก่ การต่อเรือโครงการสายใยวัฒนธรรมสายใยชุมชน ผมเป็นคนเริ่มคนแรก ผมเป็นผู้ช่วยวิชาการ มาตั้งแต่อายุ 20 ปี ตั้งแต่ปี 2525 ทำให้ชอบเรื่องวิชาการแล้วค่อยผันตนเองมาเป็น ผอ. ผมได้รับรางวัลเป็นผู้นำท้องถิ่น ในปี 2551”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค. 55.

- ข้าราชการเกษียณอื่นๆ เช่น นายชะโอด ภู่มะกา ข้าราชการครู น.อ.สำเร็จ บุญเหลือ ข้าราชการทหาร

ภาพที่ 4.5 นายมงคล จินดามัง (ซ้าย) ครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

1.2 ราชการส่วนภูมิภาค

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตรและศูนย์พัฒนาสังคมที่ 35 พิจิตร ได้แก่ นายประสิทธิ์ มีช้าง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร

1.3 ราชการส่วนท้องถิ่น

- องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดง โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายพิชัย นवलนภาศรี

1.4 อาสาสมัครผู้สูงอายุและอาสาสมัครสาธารณสุข ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม และเป็นทีมปฏิบัติการทำหน้าที่ชักชวนผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมและดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

2. เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรกับหน่วยงานต่างๆ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรเกิดขึ้นจากปัจจัยดังต่อไปนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางสังคม : จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตร

สถิติจำนวนประชากรสูงอายุในจังหวัดพิจิตรมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ข้อมูลจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบข้อมูลดังต่อไปนี้ ในปีพ.ศ. 2503 จังหวัดพิจิตรมีประชากรทั้งสิ้น 389,122 คน ปีพ.ศ. 2513 มีจำนวน 440,460 คน ปีพ.ศ. 2523 มีจำนวน 537,774 คน ปีพ.ศ. 2533 มีจำนวน 550,608 คน ปีพ.ศ. 2540 มีจำนวน 579,119 คน ปีพ.ศ. 2541 มีจำนวน 580,374 คน และปีพ.ศ. 2542 มีจำนวน 580,939 คน

โดยมีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 3.97, 4.61, 5.91, 9.31, 10.92, 11.23 และ 11.59 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ตามลำดับ จากข้อมูลประชากรสูงอายุชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่การดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยในภาพรวมเป็นหน้าที่ของราชการส่วนกลาง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ สถานสงเคราะห์คนชรา สำหรับโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มี เช่น โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรภาคประชาชนยังมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ด้วยเหตุนี้ จำนวนผู้สูงอายุที่ทวีเพิ่มขึ้นนี้เอง จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมตัวเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

2.2 อุดมการณ์ของข้าราชการเกษียณอายุ

โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร ประกอบด้วยผู้ร่วมก่อตั้ง 4 คนด้วยกัน ได้แก่ นายมงคลจินดา มัง ข้าราชการครูบำนาญ นายชะโอด ภูพะกา อดีตผู้ใหญ่บ้าน น.อ.สำเร็จ บุญเหลือ ข้าราชการทหารบำนาญ และนายถวัลย์ พันธุ์ดี ข้าราชการครูบำนาญและประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลหัวดง ผู้ก่อตั้งทั้งสิ้นกันได้ประชุมกันที่สวนมะดันของนายถวัลย์ พันธุ์ดี เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยมีความเห็นตรงกันว่า จะใช้สวนมะดันนี้เป็นที่พักผ่อนของผู้สูงอายุและทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ก่อตั้งทั้งสิ้น มีอุดมการณ์ร่วมกันว่า “ทำงานด้วยจิตอาสา มีจิตคารมร่วมกัน คือ สนใจร่วม ห่วงใยกัน แบ่งปันกัน รั้งใช้กัน” ด้วยอุดมการณ์ดังกล่าว ต่อมานำไปสู่การก่อตั้ง “กลุ่มคลังสมอง” ภายใต้คำแนะนำของนายพิชัย นवलนภาศรี นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลหัวดงในขณะนั้น โดยนายพิชัยได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งกลุ่ม การจัดคนดูแลผู้สูงอายุ โดยผู้ก่อตั้งและนายพิชัยมีความสัมพันธ์ส่วนตัวรวมทั้งเป็นคนจังหวัดพิจิตรด้วยกัน

“แรงบันดาลใจ คอยในวงเหล้า กับเพื่อนว่าจะทำอะไรหลังเกษียณในสวนกับเพื่อนที่เป็นคลังสมองประมาณ 4-5 คน รัฐไม่ทำรัฐต้องสนับสนุนความร่วมมือทำในสิ่งที่ดี แม่ผมอายุ 85 ปี ผมต้องดูแลพ่อแม่ จำเป็นต้องดูแล และทราบว่าคนแก่มีปัญหา คนไม่ค่อยให้คุณค่า จึงอยากให้ผู้สูงอายุมีศักดิ์ศรี จะอยู่อย่างไรให้มีศักดิ์ศรีมีคุณค่า ก่อนเกษียณ จึงคุยกัน และริเริ่ม”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค. 55.

“อาจารย์ถวัลย์ น.อ.สำเร็จ และมงคลรู้จักกันมากกว่า 30 ปี เป็นเพื่อนกันมานาน และเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน”

นายชะ โอด ภูสะกา, สัมภาษณ์, 12 พ.ค. 55.

“ตัวเราหรือกลุ่มเราต้องคิดเป็นทำเป็น เราต้องเริ่มจากตัวเราก่อน ทำได้หรือเปล่า ต้องทำให้ได้ แม้แต่การกวาดทำความสะอาด คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น อย่าไปนั่งคอย”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค. 55.

“เป็นคนบ้านเดียวกัน บ้านอยู่ใกล้กัน ในส่วนตัวอาจารย์มงคลเป็นครูมาจับเรื่องนี้ และมาเข้ากับสถานการณ์สังคมของบ้านเรา เราคุยกันบ่อยครั้งและความที่เป็นญาติอุปถัมภ์กันเลย เป็นแรงบวกมากขึ้น”

นายประสิทธิ์ มีช้าง, สัมภาษณ์, 14 พ.ค. 55.

2.3 สภาพแวดล้อมทางการเมือง

การที่โรงเรียนผู้สูงอายุมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือที่สามารถดึงผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์มาแต่เดิม นับว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรก่อตั้งขึ้น นั่นคือ การให้ความสำคัญเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวหัวดวง” ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวดวง นายพิชัย นวลนภาศรี เคยเป็นผู้นำนักศึกษารามคำแหง ค่ายพัฒนาชนบทช่วง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นนักคิด นักอ่าน นักปฏิบัติและนักแก้ไขปัญหา นายพิชัยจัดทำแผนสุขภาพโดยใช้การวางแผนแบบบูรณาการ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยนายพิชัย เห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างมาก เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญต่อการเป็น “พี่เลี้ยง” หรือ “ผู้สนับสนุน” สนับสนุนให้ประชาชนรู้จักแก้ปัญหาของตนเอง

“ตำบลหัวดง มีพื้นที่ 50,401 ตารางกิโลเมตร พื้นที่นี้มีเพียง 6 หมู่บ้าน 938 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 3,523 คน การบูรณาการเป็นหลักสำคัญในการทำงานพัฒนาของ อบต. หัวดง เพราะปัญหารากฐานของตำบลนี้คือ ความยากจน ประชากรส่วนใหญ่ทำนาและเป็นนาที่ ต้องเช่าเขาทำ ชาวบ้านตกอยู่ในกับดักของความจน เพราะมีหนี้สินมากมายสุดท้ายต้องขายนาทิ้ง เพื่อใช้หนี้ คนรุ่นหนุ่ม-สาวก็เข้ากรุงหางานทำเข้าร่วมในโครงการ โดยระยะแรกผู้นำส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนนักเกี่ยวกับแนวคิดในการทำงาน แต่เมื่อต่อมา มีการพูดคุยกันมากขึ้นในแต่ละภาคส่วนของงาน และได้มีโอกาสไปเรียนรู้จาก อบต.อื่นๆ ก็ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างที่กล่าวไปคือ “การวางแผนแบบบูรณาการ” ในอดีตอาจจะต่างคนต่างทำงาน แต่เมื่อมีการวางแผนสุขภาพแบบบูรณาการแล้ว ก็เกิดการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน โดยแต่ละส่วนจะพูดคุยถึงข้อมูลที่ตนมีอยู่ บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละส่วน จะมีการพิจารณาแผนร่วมกัน โดยยึดข้อมูลสุขภาพของประชากรจากสถานีอนามัยในพื้นที่เป็นหลัก อบต.ที่มีการวางแผนแบบบูรณาการ จึงทำให้เกิด อบต. 24 ชั่วโมงขึ้น กล่าวคือ ชาวบ้านสามารถมาเขียน เล่า หรือโทรศัพท์ เข้ามาแจ้งปัญหาได้ตลอด 24 ชั่วโมง และอย่างเป็นระบบ โดยภาพรวมคือ ตอนกลางวันเป็น อบต. ตอนเย็นหลังห้าโมงเย็น เป็นวิทยาลัยชุมชน หรือเปิดการเรียนการสอนภาคค่ำ ที่เปิดโอกาสให้ชาวชุมชนสมัครเข้าเรียน 2 ปี ก็ได้ อนุปรัชญาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ หลักสูตรที่มีอยู่ปัจจุบันคือ หลักสูตรการปกครองส่วนท้องถิ่น หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และหลักสูตรที่กำลังจะเปิดใหม่ คือ การเรียนเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างเดียว ส่วนช่วงเวลาสุดท้ายของ อบต. 24 ชั่วโมง คือ การกู้ชีพในเวลากลางคืน ผมไม่เคยรู้อะไรเลย ...ผมเป็นคนทำงานน้อย แต่ผมเน้นการมีส่วนร่วม เพราะเราต้องทำเพื่อ เราจะไปไม่ไหวจะอยู่ ต้องตั้งระบบ ให้เกียรติยกย่องผู้ร่วมงาน ถ้าเปรียบกับมวยก็ต้องสร้างให้ประชาชนลุกขึ้นมาสู้ ส่วน อบต.เปรียบเป็นเพียงพี่เลี้ยงเท่านั้นเอง อบต.หัวดงได้รับรางวัลต่างๆ ถึง 5 ปีซ้อน ไม่ว่าจะเป็น รางวัลเกียรติคุณด้านความโปร่งใส 2 ปีซ้อน รางวัลการบริหารจัดการที่ดี 4 ปีซ้อน”

นายพิชัย นवलนภาศรี, สัมภาษณ์, 14 พ.ค.55.

“อบต.หัวดง ดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุอยู่แล้ว ส่วน โรงเรียนผู้สูงอายุได้จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากอบต.หัวดง การอนุมัติโครงการถือเป็นข้อตกลง”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค. 55.

จากการมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้เองทำให้กลุ่มคลังสมองได้รับการผลักดันให้กลายเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุและองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการจัดหางบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมของโรงเรียนในเวลาต่อมา

2.4 การขาดแคลนทรัพยากร

โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรเกิดขึ้นจากการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวดง จำนวนผู้สูงอายุที่เริ่มมีมากขึ้น และอุดมการณ์ในการเสียสละเพื่อสังคม ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนที่นำไปสู่ความร่วมมือคือ การขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ สถานที่ตั้ง โรงเรียน รวมทั้งเงินที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ด้วยเหตุนี้การทำงานโดยลำพังของโรงเรียนจึงไม่สามารถทำได้ และนำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน

1.5 กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

1.5.1 โครงสร้างความร่วมมือ

1. ความร่วมมือก่อนจัดตั้งเป็นองค์การสวัสดิการชุมชน (ปี พ.ศ. 2550-2552)

เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ก่อนที่โรงเรียนจะจดทะเบียนเป็นองค์การสวัสดิการชุมชน ในปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- 1) มีการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมมาเป็น ผู้สนับสนุน ซึ่งหมายถึงผู้มีอำนาจและสามารถเข้าถึงทรัพยากร แต่อาจไม่ได้ทำงานประจำในโรงเรียนผู้สูงอายุ ในที่นี้คือ
 - การได้นายกององค์การบริหารส่วนตำบล นายพิชัย นวลนภาศรี ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน โดยนายพิชัย ช่วยประสานงานของงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพิจิตร และศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 35 จังหวัดพิจิตร

“ นายกฯ พิชัย ช่วยประสานงานให้ในช่วงปี 2551 เพื่อนำเงินที่ได้ไปจัดกิจกรรม เช่น การปลูกป่า การนวดแผนโบราณ การเผาถ่าน ไร่ควิน การทานอาหารร่วมกัน”

- การได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพิจิตร ในปีพ.ศ. 2551 ได้รับงบประมาณ 198,252 บาท จากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จังหวัดพิจิตร และในปีเดียวกันโรงเรียนได้รับงบประมาณอีก 22,500 บาท จากโครงการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ และอีก 15,000 บาท จากโครงการปรับปรุงสำนักงานเครือข่ายการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดพิจิตร จากศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 35 จังหวัดพิจิตร นอกจากนี้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตรยังเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้เรื่องงานเอกสารต่างๆ ด้วย

“ช่วงปีพ.ศ. 2551 นายประสิทธิ์ มีช้าง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร มาช่วยเหลือต้อนรับเวลามีคนมาศึกษาดูงาน ให้ความรู้เรื่องงานเอกสาร แต่ก็มาย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น เพิ่งกลับมาประจำที่พิจิตรใหม่ประมาณ 3-4 เดือนที่ผ่านมา”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค.55.

- การได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหัวดง ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2553 เรื่องสถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์อเนกประสงค์หัวดง” และบุคลากรช่วยในการจัดกิจกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 โรงเรียนถึงได้ย้ายมาตั้งสำนักงานที่โรงเรียนบ้านเนินยาว จนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุผลเรื่องความต้องการอิสระในการทำงาน ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเทศบาลตำบลซึ่งยังคงเป็นระบบราชการ

“เทศบาลตำบลหัวดงช่วยเรื่องสถานที่ตั้งและบุคลากรมาช่วยจัดกิจกรรม งานเอกสาร โดยเทศบาลช่วยเรื่องงบประมาณบ้าง เช่น ให้งบประมาณซื้อกลองยาว เพื่อจัดกิจกรรมซุกรำกระบอง กลองยาวและแคน แต่อยู่ประมาณ 2 ปี ก็แยกมาตั้งโรงเรียนที่โรงเรียนบ้านเนินยาว เพราะไม่ชอบระบบราชการและไม่ชอบทำตามคำสั่ง”

นายมงคล จินดามัง, สัมภาษณ์, 12 พ.ค.55.

- โรงเรียนบ้านเนินยาว

ก่อนที่โรงเรียนผู้สูงอายุจะมาตั้งที่ศูนย์อเนกประสงค์ของเทศบาลตำบลหัวดง และโรงเรียนบ้านเนินยาว สถานที่แรกที่โรงเรียนตั้งอยู่คือสวนมะดันของนายถวัลย์ พันธุ์ดี ระหว่างปีพ.ศ. 2550 – 2551 ต่อมาโรงเรียนได้ใช้สถานที่ของเทศบาล ปัจจุบันโรงเรียนตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านเนินยาว

- วิทยาการอาสา

โรงเรียนผู้สูงอายุได้รับความร่วมมือเรื่องวิทยาการจากปราชญ์ชาวบ้าน ภายหลังจากการก่อตั้งโรงเรียนได้ 2 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2550-2552 ในช่วง 2 ปีนั้นเป็นช่วงระดมความร่วมมือ เมื่อเข้าปี พ.ศ. 2553 กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรก็หยุดชะงักไป เนื่องจากอาจารย์มงคลไปทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดต่างๆ และองค์กรภาคประชาชน เช่น พะเยาและเลย ซึ่งต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้ขยายไปยังจังหวัดต่างๆ อย่างกว้างขวาง ประกอบกับนายประสิทธิ์ มีช้าง พัฒนาสังคมจังหวัดพิจิตรย้ายไปประจำจังหวัดอื่นด้วย ในปี พ.ศ.2554 อาจารย์มงคลได้กลับมากระตุ้นกิจกรรมของโรงเรียนอีกครั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุได้ริเริ่มโครงการ เช่น การปลูกผักรับประทานกันเอง แต่โรงเรียนต้องประสบกับอุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้ผักที่ปลูกไว้เสียหายทั้งหมด ดังนั้น ระหว่างปีพ.ศ. 2553-2554 โรงเรียนผู้สูงอายุจึงแทบไม่มีกิจกรรมที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ส่งผลให้ความร่วมมือของโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ เพื่อเจรจาจัดทำข้อตกลงในการบริหารจัดการจึงไม่ปรากฏ

2. ความร่วมมือหลังจัดตั้งเป็นองค์การสวัสดิการชุมชน (ปี พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน)

แม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุจะจัดตั้งเป็นองค์การสวัสดิการชุมชนในปี พ.ศ. 2552 แล้วแต่กิจกรรมของโรงเรียนกลับหยุดชะงักไปเนื่องจากอาจารย์มงคลให้ความสำคัญกับการเผยแพร่แนวคิดเรื่องผู้สูงอายุไปยังจังหวัดต่างๆ ในปี พ.ศ. 2554 แม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุได้ริเริ่มจัดโครงการ เช่น การปลูกผักรับประทานกันเองอีกครั้ง แต่ต้องประสบกับอุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้ผักที่ปลูกไว้เสียหายทั้งหมด ดังนั้น ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2554 โรงเรียนผู้สูงอายุจึงไม่มีกิจกรรมที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ดังนั้นการเจรจา การตกลงความร่วมมือจึงยังไม่เกิดขึ้น

ต่อมาในปีพ.ศ. 2555 เมื่อนายประสิทธิ์ มีช้างกลับมาเป็นพัฒนาสังคมจังหวัดพิจิตร ประกอบกับอาจารย์มงคลมีแนวคิดว่าการเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่นแม้จะเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้นुकเบิกมามีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง อาจารย์มงคลกลับมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ โรงเรียน พร้อมกับ การดึงหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมมือกันอีกครั้ง

1.5.2 การบริหาร

ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรประกอบด้วย เรื่องการวางแผน การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร ความเป็นอิสระ การจัดการความขัดแย้ง การทำงานท่ามกลางความแตกต่างและการยอมรับระหว่างกัน ผลการวิจัย พบว่า

1. การวางแผน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ บทบาท ความรับผิดชอบ ขั้นตอน และกระบวนการทำงาน เพื่อความสำเร็จ ของความร่วมมือร่วมกัน

กรณีการวางแผนของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร อาจารย์มิ่งคล ได้ประชุมหารือกับ นายประสิทธิ์ มีช้าง พัฒนาสังคมจังหวัดพิจิตร วางแผนเรื่องหลักสูตรของโรงเรียนและวิธีการใน การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ

“เราทำหลักสูตรมีผู้รู้คืออาจารย์มิ่งคลและจะใช้ อพม.เป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดย อพม.ต้องมีความรู้ความเข้าใจด้วย ขณะนี้กำลังเริ่มสำรวจ อพม.ว่าจะให้ไปเรียนกับวิทยาลัย การอาชีพหรือจะเข้าอบรม โดยเชิญมาสัก 3 วัน เต็มวิชาการ สร้างจิตสำนึกและหลักการบริหาร ผู้สูงอายุ โดยผู้ดำเนินการคือโรงเรียน ส่วนผู้สนับสนุนเรื่องอาหารการกินก็จะเป็นพัฒนาสังคม จังหวัด รวมทั้งจะให้เจ้าหน้าที่ของพัฒนาสังคมช่วยเวลาจัดกิจกรรม”

นายประสิทธิ์ มีช้าง, สัมภาษณ์, 14 พ.ค.55.

นอกจากเรื่องการสำรวจความต้องการของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ เรื่องการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจแล้ว โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัดจะให้ “อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” (อพม.) เป็นกลไกใน การแสวงหาเครือข่ายผู้สูงอายุโดยประสานงานกับอาสาสมัครผู้สูงอายุ (อผส.) เพราะอผส.มีความ ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุในพื้นที่และสามารถชักชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมกิจกรรมได้

“ในช่วงแรกๆ อพม.ก็ต้องทำงานในลักษณะอาสาสมัครไปก่อน ต่อไปขยาย เครือข่ายไปยัง อผส. อผส.ก็ขยายไปยังผู้สูงอายุเพื่อดึงให้เข้ามาทำกิจกรรม ผมอยากให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณให้ในส่วนนี้”

นายประสิทธิ์ มีช้าง, สัมภาษณ์, 14 พ.ค.55.

2. การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและ หน่วยงานต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เช่น การปรึกษาหารือเรื่องการบริหารของ โรงเรียนระหว่าง โรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบล การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกันและกัน

3. การติดต่อสื่อสาร โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและหน่วยงานต่างๆ มีการสื่อ ข้อความ/การสื่อสารช่องทางต่างๆ ได้แก่ การประชุมกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จังหวัด และยังมีการประชุมกับอาสาสมัครผู้สูงอายุ (อพส.) อย่างไรก็ตามการประชุมยังคงเป็นการประชุมเพื่อแจ้งข้อมูลเมื่อมีผู้มีเยี่ยมชมโรงเรียน มากกว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือหาแนวทางในการจัดบริการสาธารณะให้กับผู้สูงอายุ

4. ความเป็นอิสระ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่ออิสระของหน่วยงาน หน่วยงานที่ร่วมมือกันไม่รู้สึกรู้ว่าเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานตนต้องประสบอุปสรรคจากความร่วมมือ กรณีดังกล่าวพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเพิ่งเริ่มกลับมาดำเนินกิจกรรมหลังการเกิดอุทกภัย ดังนั้นกรณีความเป็นอิสระของหน่วยงานที่เข้าร่วมมือกันยังเห็นไม่ชัด แต่การที่โรงเรียนแยกตัวมาจากเทศบาลเพราะเรื่องอิสระ

5. การจัดการความขัดแย้ง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีวิธีการจัดการความขัดแย้งร่วมกันหากมีความไม่เข้าใจและเกิดความขัดแย้งเกิดขึ้น กรณีนี้เช่นเดียวกับกรณี “ความเป็นอิสระ” เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรเพิ่งเริ่มดำเนินกิจกรรมใหม่ รวมทั้งเพิ่งเริ่มกลับมาวางแผนงานในการดำเนินการ ดังนั้นการจัดการความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานต่างๆ จึงยังไม่ปรากฏ

6. การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางค่านิยม วัฒนธรรม สถานภาพได้ กรณีนี้เช่นเดียวกับกรณีเรื่อง “ความเป็นอิสระ” และ “การจัดการความขัดแย้ง” เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุเพิ่งเริ่มดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเพิ่งกลับมาเริ่มวางแผนงานในการดำเนินการ ในการทำงานท่ามกลางความแตกต่างระหว่างหน่วยงานต่างๆ จึงยังไม่ปรากฏ

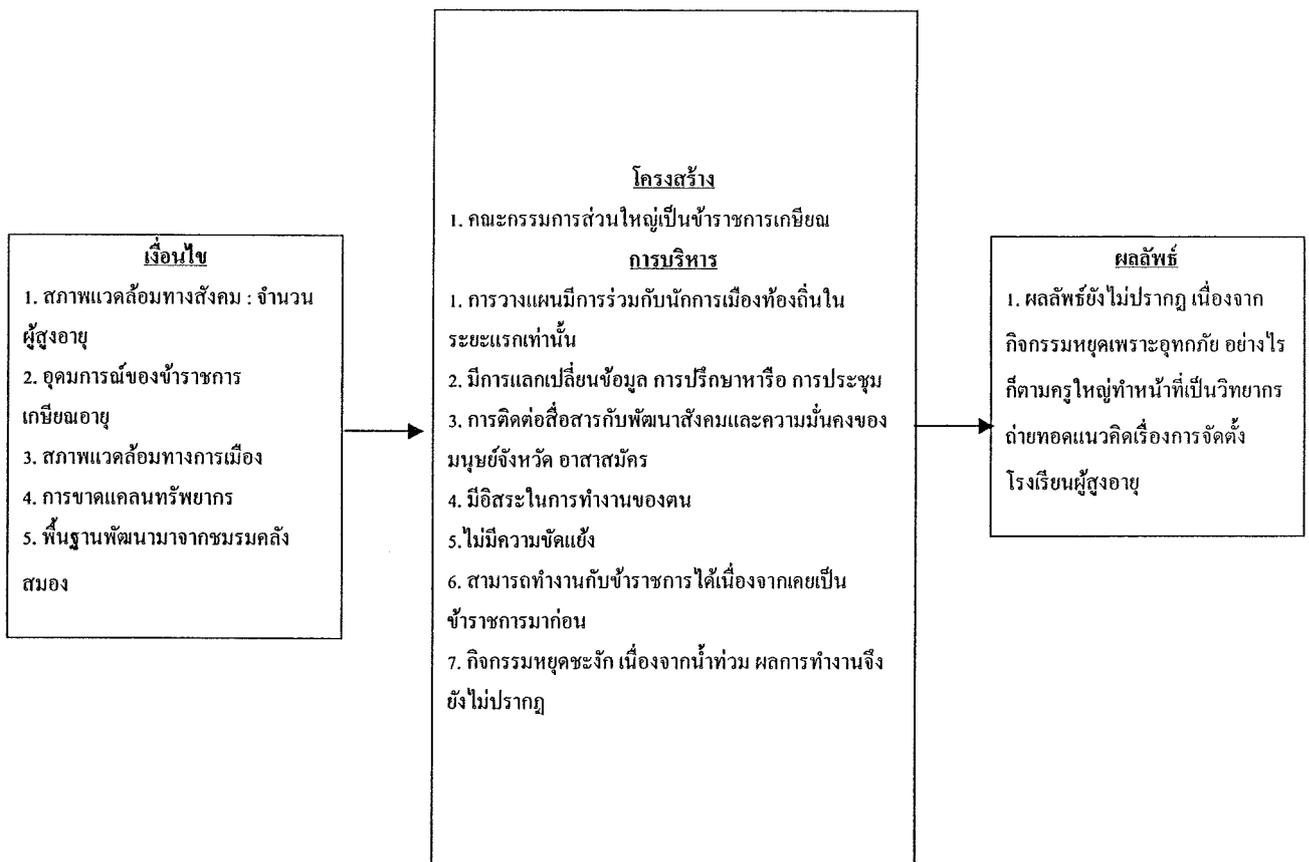
7. การได้รับการยอมรับระหว่างกัน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการยอมรับการทำงานซึ่งกันและกัน กรณีนี้เช่นเดียวกับเรื่อง “ความเป็นอิสระ” “การจัดการความขัดแย้ง” และ “การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง” เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุเพิ่งเริ่มดำเนินกิจกรรมใหม่ รวมทั้งเพิ่งกลับมาเริ่มวางแผนงานในการดำเนินการในการทำงานเพื่อให้เกิดการยอมรับระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายหลังจากเกิดอุทกภัยจึงยังไม่ปรากฏ

1.5.3 ผลลัพธ์ของความร่วมมือ

ผลที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1. ประสิทธิผล โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ สามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานตามที่กำหนดไว้ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีระดับของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น เช่น มีการติดต่อสื่อสาร มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน มีการรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันมากขึ้น 3. ความเสมอภาค โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานเกี่ยวข้องมีความเสมอภาคกันในความร่วมมือ และ 4. ความเหนียวแน่นของเครือข่าย โรงเรียนผู้สูงอายุและ

หน่วยงานต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเหนียวแน่น เช่น การพัฒนาโครงการใหม่ๆ หรือร่วมมือกันในรูปแบบอื่นๆ เพื่อจัดบริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน

จากประเด็นทั้ง 4 ประการ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่มีผลลัพธ์ที่เกิดจากความร่วมมือในการบริหารจัดการ เนื่องจากเหตุการณ์อุทกภัย ประกอบกับอาจารย์มงคลไปรับหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุให้กับหน่วยงานอื่น ทำให้การดำเนินการของโรงเรียนขาดช่วงไป อย่างไรก็ตามแม้ว่าการดำเนินการของโรงเรียนจะขาดหายไปในช่วง 2 ปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ผลลัพธ์ที่อาจารย์มงคล ได้สร้างให้เกิดแก่สังคมคือ แนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่กระจายไปทั่วประเทศ ทั้ง โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ โรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดย องค์กรภาคประชาชน เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและเลย ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

แผนภูมิที่ 4.1 เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือ กระบวนการความร่วมมือ (โครงสร้างและการบริหาร) ผลลัพธ์ของความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

ตอนที่ 2 โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา หรือชื่อตามการจดทะเบียนคือ 'โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา'¹ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 อันเป็นวันประณมศึกษาแห่งชาติ เริ่มจากนายพัฒนา สุขเกษม ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่ใจ ประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดพะเยา ได้ชักชวนเพื่อนข้าราชการบำนาญที่มีจิตสาธารณะและมีความตั้งใจที่จะใช้เวลาว่างหลังเกษียณอายุราชการตอบแทนคุณแผ่นดินในลักษณะงานของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุ เพื่อผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์ของโรงเรียนคือ "ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงค่าทางภูมิปัญญาจะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขภาพจิตที่ดีเข้มแข็ง ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และเป็นสุข" โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการก่อตั้งภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้ง ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้สังคมได้ประจักษ์
2. เพื่อพัฒนาสุขภาพกาย ให้สมบูรณ์แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี เข้มแข็งและเป็นสุข
3. เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมการดูแลผู้ที่มีพระคุณยามท่านชราภาพให้กับเด็กและเยาวชน

โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2553 โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงเรียนมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 234 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา คณะกรรมการของโรงเรียน ประกอบด้วย

1. นายถนอม หลวงฟอง	ประธานกรรมการ (อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน)
2. นายวิรัช สุทธิสวาท	รองประธานกรรมการ (อดีตที่ดินอำเภอ)
3. นางสาวจันทิมา จันถนอม	เหรัญญิก (อดีตครู)
4. นางบุญปลอด อุปการ	ผู้ช่วยเหรัญญิก (อดีตครู)
5. นายจักร กิณีสี	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ (อาชีพอิสระ)
6. นางเพ็ญศรี ปัญจพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (พยาบาลโรงพยาบาลแม่ใจ)
7. นางสาวอมรรัตน์ เดชมนต์	ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (แพทย์แผนไทยโรงพยาบาลแม่ใจ)
8. ร.อ.ชนม์เจริญ พิระภาพงษ์	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ (อดีตทหาร)

¹ชื่อตามการจดทะเบียนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือ 'โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา' ในที่นี้ นักวิจัยจะใช้คำว่า 'โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา'

9. นายบุณชาติ อุดมรัตน์	ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ (อดีตครู)
10. นายอินสอน นาขันธ์	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการ (อดีตครู)
11. นางพรณี บุญมา	ผู้ช่วยฝ่ายสวัสดิการ (พยาบาล โรงพยาบาลแม่ใจ)
12. นายพัฒนา สุขเกษม	เลขานุการ (อดีตครู)
13. นางสมจิต หุ่นพรวน	ผู้ช่วยเลขานุการ (อดีตครู)
14. นางสาวกรพินธุ์ สุขเกษม	ธุรการสำนักงาน (บุตรสาวอาจารย์พัฒนา)

โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย

1. พระโสภณพัฒน์โนดม	รองเจ้าคณะจังหวัดพะเยา
2. พระครูสิริจันทระประโชติ	เจ้าคณะอำเภอแม่ใจ
3. พระครูสุนทรธรรมประยูติ	รองเจ้าคณะอำเภอแม่ใจ (มรณภาพ)
4. พระครูอดุลย์ขันติพลากร	เจ้าคณะตำบลแม่ใจ
5. พระครูกิตติปัญญาวุฒิ	เจ้าคณะตำบลบ้านเหล่า
6. พระครูภัทรกิจไพศาล	เจ้าคณะตำบลศรีถ้อย
7. พระครูวิสุทธิภัทรกิจ	เจ้าคณะตำบลป่าแฝก
8. พระครูวิมลธรรมมาทร	เจ้าคณะตำบลเจริญราษฎร์
9. พระมหาเสน่ห์ ญาณสัมปันโน	เจ้าคณะตำบลแม่สุก
10. พระมหาวัชรภรณ์ วชิรเมธี	เจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ
11. นายอำเภอแม่ใจ	
12. นายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกเทศบาลตำบลและทุก
องค์การบริหารส่วนตำบล	
13. ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล	
14. นายกสมาคมข้าราชการบำนาญอำเภอแม่ใจ	

ภาพที่ 4.6 ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา ตั้งอยู่ที่วัดแม่เย็นใต้

ภาพที่ 4.7 บริเวณหน้าห้องเรียน

2.2 แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา เกิดขึ้นภายใต้แนวคิด ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 กำหนดให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. พระราชบัญญัติศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 สนับสนุนให้จัดแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ วิถีชีวิตเป็นคุณประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายตลอดจนส่งเสริมให้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งในส่วนที่เป็นภูมิปัญญาและส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา และมาตรา 7 เปิดโอกาสให้กลุ่มเครือข่าย ภาคราชการที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุต้องเป็นบุคคลที่มีสถานภาพที่ดี คือ สุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ ครอบครัวยุ่งยืน อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของครอบครัวชุมชน และมีสุขภาพที่พอดี บนวิถีแห่งความพอเพียง
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงานตลอดชีวิต

2.3 การจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา กำหนดหลักสูตรโดยจัดกิจกรรมหลากหลาย รวม 3 กิจกรรมหลัก โดยแต่ละกิจกรรมหลักยังประกอบด้วยกิจกรรมย่อยอีกจำนวนมาก ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 การเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

1.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.1 การสนองพระบรมราโชวาทตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2 การฟังและขับร้องบทเพลงเทิดพระเกียรติ

1.2 ดนตรีบำบัด

1.2.1 การฟัง/การขับร้องเพลงไทยเดิม/เพลงพื้นเมือง

1.2.2 การเล่นดนตรีอังกะลุง

1.2.3 ศิลปะการหัวเราะเพื่อสุขภาพ

1.3 สานรัก สองวัย เชื่อมใจผูกพัน

1.3.1 อู๋เล่านิทานหือหลานฟัง

1.3.2 หลานป่าอู๋ท่องโลกอินเทอร์เน็ตและห้องสมุดมีชีวิต

1.3.3 อู๋สอนหลานเข้าวัด

1.4 อู๋จำหาของดีบ้านเฮา (การสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น)

1.4.1 การละเล่นและของเล่นเด็กสมัยโบราณ

1.4.2 บทเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

1.4.3 การละเล่นและของพื้นบ้านสำหรับผู้ใหญ่

1.4.4 เทคโนโลยีพื้นบ้าน

1.4.5 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 2 การเรียนรู้เพื่อสุขภาพกาย ใจที่ดีของผู้สูงอายุ

2.1 กินปลาเป็นหลัก กินผักเป็นปิ่น อายุยืนยาว

2.2 เกย์ ก้อน ผญาคนปะเก๋า

2.2.1 นิทานพื้นบ้าน/กำปะเก๋า/ปริศนาคำทาย

2.2.2 สุภาษิต/คำคม/กำอู๋บ่าว อู๋สาว

2.2.3 คำว จ้อย ซอ/เพลงกล่อมลูก

2.2.4 ตำฮายาปะเก๋า

2.3 ศิลปะบำบัด

2.3.1 การระบายสี/การพับกระดาษ

2.3.2 การพิมพ์ภาพ/การปั้น

2.3.3 เส้นสายลายสีบนผืนผ้าใบ

กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการกินดีอยู่ดีของผู้สูงอายุ

3.1 ชีวิตและความเป็นอยู่

3.1.1 สมุนไพรใกล้ตัว

3.1.2 ธรรมชาติบำบัด

3.1.3 กีฬาและนันทนาการ

3.2 ข้าวงอก

3.2.1 ข้าวงอกคืออะไร ประโยชน์และวิธีการทำข้าวงอกไว้บริโภค

3.2.2 ข้าวกล้อง การทำน้ำข้าวกล้อง

3.3 น้ำมันมะพร้าว พระเอกขี้เมาชาวจริงหรือ

3.4 วัฒนธรรม ความเชื่อ เรื่องการกินคืออยู่ที่

ต่อมาปีงบประมาณ 2554 โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาได้ปรับปรุงกิจกรรมเพื่อความกระชับและตรงประเด็น สามารถตอบปัญหาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุได้มากขึ้น กิจกรรมแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรม “เก๋ยก้อนผญาคนปะเก๋า เก็บมาเล่าสู่กันฟัง” เป็นกิจกรรมเสริมสร้างคุณค่าภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้สูงอายุให้มีโอกาสนำเสนอต่อสาธารณชน

2. กิจกรรม “อยู่ดี กินดี ชีวิตเป็นสุข หมดตุ๊กโรคภัย” เป็นกิจกรรมส่งเสริมความมีสุขภาพทางกายที่สมบูรณ์แข็งแรง จากการออกกำลังกาย ที่เหมาะสม การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัย และการเรียนรู้การดูแลตนเองตามแนวทางธรรมชาติบำบัด

3. กิจกรรม “สุขภาพใจดี สร้างสมาธิได้ ปลอดโรคภัยไปกว่าครึ่ง” เป็นกิจกรรมเสริมสร้างสมาธิและสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ ให้หายซึมเศร้า และป้องกันโรคความจำเสื่อม ด้วยกิจกรรมบำบัด 3 กิจกรรม คือ ศิลปะ ดนตรี และ การหัวเราะเพื่อสุขภาพ

4. กิจกรรม “สานอักษามวัย เชื่อมใจผูกพัน” เป็นกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่กำหนด เพื่อสร้างสังคมครอบครัวให้อบอุ่นเป็นสุข และปลูกฝังวัฒนธรรม การดูแลบุพการีเมื่อถึงวัยชราให้กับเด็กและเยาวชน

หลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาแบ่งเป็น 3 เดือนๆ ละ 4 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 น.รวมเวลาเรียน 12 ครั้ง ในการเรียนเป็นการศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุของแต่ละตำบลหรือเทศบาล ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุมีศูนย์การเรียนรู้รวม 8 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้วัดศรีสุพรรณ วัดศรีบังวัน วัดศรีดอนตัน วัดตาลน้อย วัดศรีเกิด วัดโพธาราม วัดแม่เย็นใต้ และวัดศรีบุญชุม

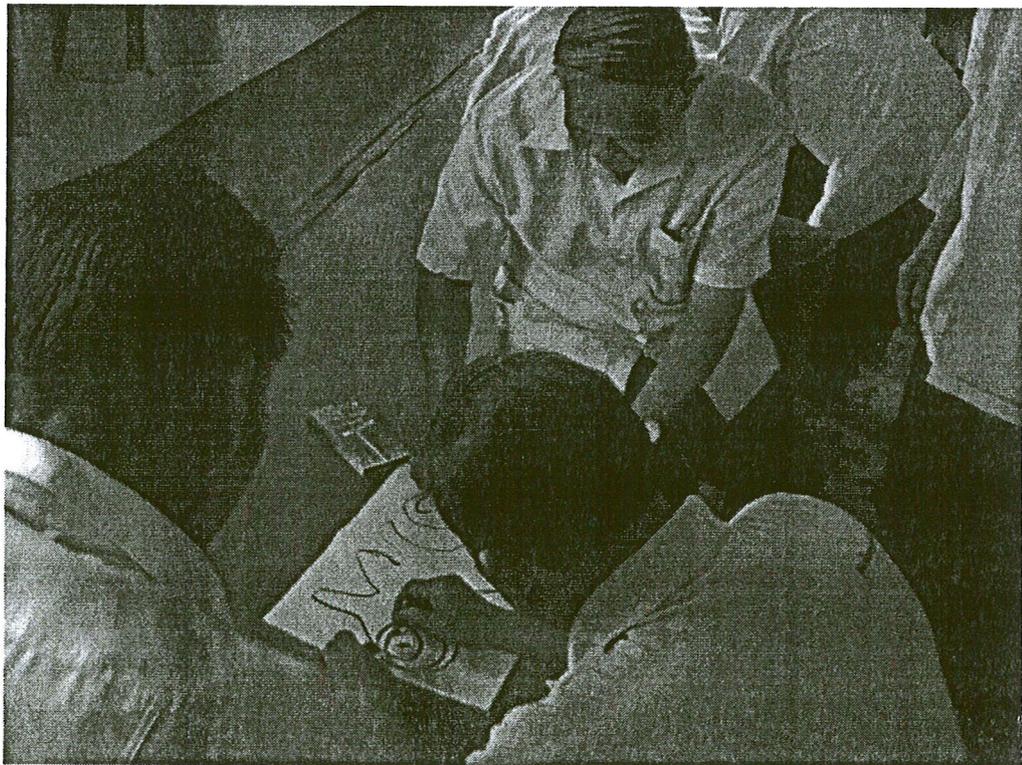
ภาพที่ 4.8 กิจกรรมหัวเราะบำบัด

ภาพที่ 4.9 การออกกำลังก่อนเข้าสู่กิจกรรมของโรงเรียน

ภาพที่ 4.10 ภาพวาดจากกิจกรรมศิลปะบำบัด

ภาพที่ 4.11 กิจกรรมศิลปะบำบัด

ภาพที่ 4.12 กิจกรรมคนตรีบำบัด

ภาพที่ 4.13 กิจกรรมร่ายซ่อนยุค

2.4 เจื่อนใจที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยากับหน่วยงานต่างๆ มีตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.4.1 ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

1. ข้าราชการเกษียณ ได้แก่

- อาจารย์พัฒนา สุขเกษม ข้าราชการเกษียณอายุ ปี พ.ศ. 2551 ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านดนตรีพื้นบ้าน ได้รับรางวัลผู้บำเพ็ญประโยชน์ดีเด่นของกรมศาสนา ปีพ.ศ. 2553 และเป็นพ่อตัวอย่างปี พ.ศ. 2553 ปัจจุบันเป็นประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่ใจ ประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดพะเยา และทำหน้าที่ครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

- ข้าราชการเกษียณอื่นๆ เช่น นางบุญปลอด อุปการ ข้าราชการครูบำนาญ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรกิจกรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรในวิชาต่างๆ และในการจัดกิจกรรม

2. ราชการส่วนภูมิภาค

- นายอำเภอ คือ นายพนพฤทธิ์ ศิริ โกมล ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

- ผู้อำนวยการโรงเรียน คือ นายพรรษา วิชาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเรื่องสถานที่ในการจัดกิจกรรม เช่น ห้องคอมพิวเตอร์

3. ราชการส่วนท้องถิ่น

- เทศบาลตำบลแม่ใจ คือ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแม่ใจ นายวิศิษฐ์ สันคูสิต ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม

4. วัด ได้แก่ เจ้าอาวาส เจ้าคณะทำหน้าที่สนับสนุนเรื่องสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ศูนย์การเรียนรู้วัดแม่เย็นใต้ มีพระครูวิสุทธิภัทรกิจ ฉายา ภททาโร และมีภททยก ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าห้องทำหน้าที่ในการประสานงานเรื่องวันเวลาในการจัดการเรียนการสอนและแจ้งให้ผู้สูงอายุทราบ

5. อาสาสมัครผู้สูงอายุและอาสาสมัครสาธารณสุข ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการจัดกิจกรรม เช่น นางอุริต ทรประภารัตน์ อาสาสมัครบารายยังทำหน้าที่ฝึกฝนกิจกรรม เช่น กิจกรรมดนตรีบำบัดจากอาจารย์พัฒนาเพื่อ ไปเป็นวิทยากรให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเอง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สนับสนุน

2.5 เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือ

2.5.1 สภาพแวดล้อมทางสังคม : จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

สถิติจำนวนประชากรสูงอายุในจังหวัดพะเยามีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ข้อมูลจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในปีพ.ศ. 2503 จังหวัดพะเยามีประชากรทั้งสิ้น 418,228 คน ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 474,524 คน ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน 501,218 คน ปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 502,498 คน และปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 503,182 คน โดยมีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 5.33, 8.09, 9.50, 9.31, 9.77, และ 10.07 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ตามลำดับ จากข้อมูลประชากรสูงอายุชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่การดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยในภาพรวมเป็นหน้าที่ของราชการส่วนกลาง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ สถานสงเคราะห์คนชรา สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มี เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นยังมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ด้วยเหตุที่ จำนวนผู้สูงอายุทวีเพิ่มขึ้น จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา และจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นนี้ยังเป็นแรงผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญเรื่องผู้สูงอายุและหันมาร่วมมือกัน

2.5.2 การได้รับส่งต่อแนวคิดเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

นอกจากแรงผลักดันเรื่องจำนวนผู้สูงอายุที่ทวีเพิ่มมากขึ้นแล้ว การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยายังได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุจากอาจารย์มงคล จินดามัง ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

“...เพื่อเตรียมตัวเองเข้าเป็นสมาชิกหนึ่งขององค์กรผู้สูงอายุหลังการเกษียณ จึงตัดสินใจที่จะ ใช้เวลาว่างทำงานเพื่อรองรับภาวะสังคมผู้สูงวัยที่นับวันจะเข้มข้นขึ้นทุกขณะ พอได้พบกับ อาจารย์มงคล จินดามัง บอกว่าทำเรื่องโรงเรียน ผู้สูงอายุอยู่ที่พิจิตรก็ขอศึกษาดู ผลการศึกษาสรุปว่า ทำอย่างท่านไม่ได้ เพราะไม่มีทุนทรัพย์เหมือนท่านจึงมาเริ่มต้นทำงานด้วยการ ค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุในทุกเรื่อง แล้วกำหนดเป็นกิจกรรม เสริมสร้างคุณค่าศักดิ์ศรีใน สังคมให้กับผู้สูงอายุ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกิจกรรม แก่ไข /ป้องกัน โรคที่ใกล้ตัว ผู้สูงอายุ เป็นต้น ข้อมูลที่ศึกษาและกิจกรรมที่กำหนด ใน ความคิดของ นายพัฒนา สุขเกษม ก็คือ เครื่องพลีกรรม ในกระทงพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่นั่นเอง และตัว กระทง ก็คือ โครงการที่พร้อมจะไปบอกกล่าว ขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือจากบุคคล 3 กลุ่ม กลุ่มระดับสูงสุดได้คณะสงฆ์เป็นที่ปรึกษาและเป็น ผอ. ศูนย์ การเรียนผู้สูงอายุวัดนั้นๆ ได้ห้องเรียน(เงินล้าน) 8 ห้อง ได้ผู้ปกครอง ท้องที่/ท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา ได้ประธานชมรมผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษา กลุ่มระดับกลาง ได้ห้องสมุด

มีชีวิต 8 ห้อง ได้ห้องคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต 8 ห้อง ได้ข้าราชการบำนาญที่มีจิตอาสา 10 คน มาเป็นครูประจำกิจกรรมต่างๆ กลุ่มระดับล่าง ได้น้องๆจากสнг. วัฒนธรรมและสาธารณสุข ได้ลูกศิษย์ที่มีความสามารถมาช่วยงาน ได้เจ้าหน้าที่ธุรการประจำสำนักงาน”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

2.5.3 อุดมการณ์ของข้าราชการเกษียณ

การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาเกิดจากความตั้งใจในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ของอาจารย์พัฒนา สุขเกษมและเพื่อนข้าราชการเกษียณที่ร่วมเป็นวิทยากรอาสา

2.5.4 การขาดแคลนทรัพยากร

โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาเกิดขึ้นจากจำนวนผู้สูงอายุที่เริ่มมีมากขึ้น และอุดมการณ์ในการเสียสละเพื่อสังคม บังคับสำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนที่นำไปสู่ความร่วมมือคือ การขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ สถานที่ตั้งโรงเรียน รวมทั้งเงินที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ด้วยเหตุนี้การทำงานโดยลำพังของโรงเรียนจึงไม่สามารถทำได้ และนำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน

2.6 กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

เมื่อมีการจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 โรงเรียนมีโครงสร้างความร่วมมือ การบริหารและผลลัพธ์ของความร่วมมือ ดังนี้

2.6.1 โครงสร้างความร่วมมือ

1. มีการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งหมายถึง ผู้มีอำนาจและสามารถเข้าถึงทรัพยากร แต่อาจไม่ได้ทำงานประจำในโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้ทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป้าหมายของโรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จกรณีโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา อาจารย์พัฒนา สุขเกษมใช้แนวคิดท้าวท่งสี่ หรือท้าวจตุโลกบาลในการสรรหาบุคคลมาร่วมงาน ท้าวท่งสี่เป็นเทวดาที่ทำหน้าที่ป้องกันอันตรายที่เกิดและอำนวยความสะดวกเจริญให้แก่มนุษย์โลกทั้งหลาย ประกอบด้วย 1. ท้าวกุเวร มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศอุดร (เหนือ) มีพวกลักษ์เป็นบริวาร 2. ท้าวธตะรัฐ มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศบูรพา (ตะวันออก) มีพวกลคนธรรพ์เป็นบริวาร 3. ท้าววิรุพหก มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศทักษิณ (ใต้) มีพวกลอสูรเป็นบริวาร และ 4. ท้าววิรุพปักข์ มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศประจิม (ตะวันตก) มีฝูงนาคเป็นบริวาร ท้าวทั้ง 4 มีพระยาอินทาชिरาช (พระอินทร์) เป็นประธาน ในการทำพิธีขึ้น ท้าวทั้ง 4 จึงจะมีกระทง (สะดวง) ใหญ่ 5 อัน และ

กระทงเล็กหนึ่งอันวางไว้ที่ตีนประสาธ สำหรับแม่ธรณีเจ้าทำหน้าที่เป็นประจักษ์พยานในการมงคลที่จัดขึ้น แนวคิดท้าวทั้งสี่ เป็นลักษณะของความเชื่อ เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ใช้เมื่อเวลามีกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ เช่น มีการทำบุญบ้านใหม่ ปลูกบ้านสร้างบ้าน การทำบุญกุศลทางพระพุทธศาสนา อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่ผู้วายชนม์

“ใช้แนวคิดท้าวทั้งสี่ ในการเลือกผู้ร่วมงานของผม ท้าวทั้งสี่ มีกระทงไหว้เทวดามีผักผลไม้แกงส้มแกงหวานพร้าวตาลด้วยอ้อย กระทงเป็น โครงการ กระทงเอาไปไหว้ ไหว้พระอินทร์ เป็นเจ้าแห่งเทพ กระทง 1 เส้า เป็นทิศ 4 ทิศ โคนเส้าเป็นพระแม่ธรณี ผมตีความว่า สี่ทิศ กลุ่มแรก คือหลักซึ่งคือตัวผม กลุ่มที่สอง คือ ลูกศิษย์ กลุ่มที่สามคือเพื่อนในระดับที่เสมอเรา เราจะได้วิทยากร กลุ่มที่สี่คือ พระอินทร์ หมายถึง เจ้าอาวาส เราจะได้วัดเป็นโรงเรียน วัดที่เป็นเจ้าคณะจังหวัด อำเภอดำบล เป็นกรรมการที่ปรึกษา และได้ผู้อำนวยการ เราได้ห้องเรียน”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.14 การขึ้นท้าวทั้งสี่

ที่มา : http://www.chiangmai-thailand.net/thoranee/toa_tung_sec.html, ออนไลน์, 2555.

จากการใช้แนวคิดท้าวทั้งสี่ ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาได้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานกับโรงเรียน ดังนี้

1.1 การได้ผู้สนับสนุน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษา โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนใหญ่เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะจังหวัด เจ้าของสถานที่จัดกิจกรรม หรือที่เรียกว่าหน่วยอบรมหรือศูนย์การเรียนรู้ 2) ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นายอำเภอ ผู้อำนวยการโรงเรียนและ 3) ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี โดยโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์จากความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรของนายอำเภอ เช่น การอนุญาตให้ใช้สถานที่จัดกิจกรรม อาทิ บ้านพักนายอำเภอที่ไม่ได้ใช้แล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน เช่น การใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และนายกเทศมนตรี เรื่องงบประมาณ โดยคณะกรรมการดังกล่าวไม่ได้ทำงานประจำกับโรงเรียน ข้อสังเกตคือ การสนับสนุนที่ให้กับโรงเรียนนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดของผู้สนับสนุนและผู้สนับสนุนเหล่านั้นเห็นประโยชน์ จึงให้การสนับสนุนและการสนับสนุนจะเกิดขึ้นเมื่อโรงเรียนร้องขอเป็นครั้งคราวไป

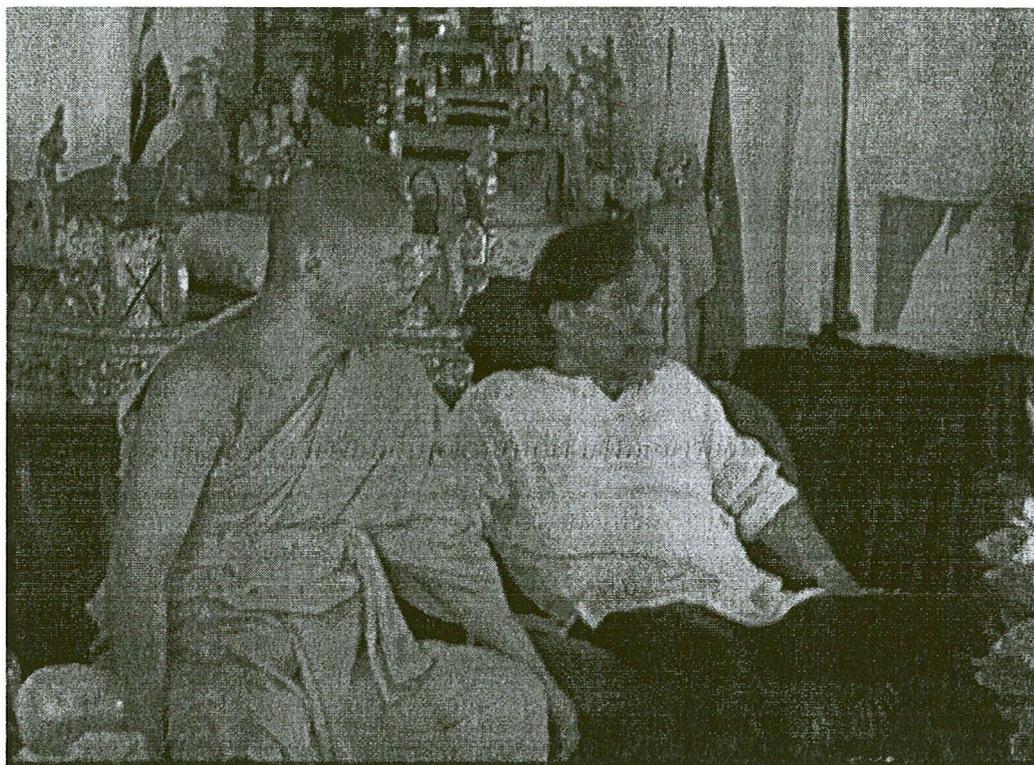
“อาจารย์เลือกวิทยากร โดยตั้งหลักสูตร หลักสูตรละกิจกรรม แล้วดูว่า ใครช่วยได้ เช่น เพื่อนรุ่นพี่ รุ่นน้อง ลูกศิษย์ ใช้แนวคิดท้าวทั้งสี่ ในการเลือกผู้ร่วมงานของผม ท้าวทั้งสี่ มีกระทงไหว้เทวดา มีผักผลไม้แกงส้มแกงหวานพร้าวตาลกล้วยอ้อย กระทงเป็นโครงการ กระทงเอาไปไหว้ไหว้พระอินทร์ เป็นเจ้าแห่งเทพ กระทง 1 เส้า เป็นทิศ 4 ทิศ โคนเส้าเป็นพระแม่ธรณี ผมตีความว่าหลักคือตัวผม โครงการที่ไปให้ ต้องให้กับคนที่สูงกว่า สี่ทิศ เพื่อน ข้างล่าง ลูกศิษย์ พระอินทร์คือเจ้าอาวาส เราจะใช้วัดเป็น โรงเรียน วัดที่เป็นเจ้าคณะจังหวัด อำเภอ ตำบล เป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ ได้ห้องเรียน ขอใช้วัดเป็นศูนย์กลาง เวลาจัดกิจกรรม มีขนม เอาพระเป็นผู้อำนวยการ ทำให้การประสานกับวัดข้างเคียงง่าย มักนายก เป็นนักเรียน หรือกรรมการห้อง ทำหน้าที่ประกาศเชิญชวนผู้สูงอายุมาเรียน เราเปิดศูนย์พร้อมกัน 8 แห่ง วิทยากรหมุนไป เรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ช่วงนี้ รร. ยังไม่เปิด เรามองความพร้อมของท้องถิ่น เวลาเปิดห้องเรียน ประมาณหลังสงกรานต์”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

“...วัดนี้เป็นหน่วยอบรมประชาชนดีเด่น เป็นศูนย์จัดกิจกรรม ทำหน้าที่จัดกิจกรรมเดือนละครั้ง แต่ละหมู่บ้านมีประธาน การเปิดเอาศูนย์เดี่ยวไม่แยก แยกแล้วลำบากการบริหาร ศูนย์นี้ยังจัดกิจกรรมอื่นด้วย เช่น อบรมเยาวชน ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติด วัฒนธรรมสายใยชุมชน เป็นต้น ก่อนหน้านั้นมีกิจกรรมหลักอยู่แล้ว และประสานไปยังวัดอื่น ๆ มี 5 วัดในตำบลป่าแฝก เจ้า

อวาสทุกวัดมีส่วนร่วม ทุกวัดจะมาร่วมเป็นบางโอกาส วัดนี้จะดูแล 4 หมู่บ้าน ผู้สูงอายุเดินทางมาเอง ไกลสุดประมาณ 5-6 กิโลเมตร บางคนก็ปั่นจักรยานมา บางทีก็มารถยนต์ เขาชอบ...”

พระครูวิสุทธิภักตกิจ ฉายา ภททาโร, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.15 พระครูวิสุทธิภักตกิจ ฉายา ภททาโรและอาจารย์พัฒนา สุขเกษม

“โครงการของอาจารย์สอดคล้องกับโครงการประวัติศาสตร์แม่ใจ ซึ่งผมจะขอที่พักนายอำเภอหลังเก่าให้เป็นที่แสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์อำเภอแม่ใจและให้เป็นที่ทำการ รร. ด้านล่าง ภาคราชการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่มีหน่วยงานนี้ในอำเภอ ท้องถิ่นให้เบียดบังเงินเป็นเรื่องของเงินอย่างเดียว องค์กรเอกชนเป็นมูลนิธิ ตัวผู้สูงอายุต้องรวมตัวกันเอง ในส่วนของอาจารย์ทำดี เป็นการลดจุดอ่อนที่ราชการทำไม่ได้ ถ้าซ้ำ เรื่องงบประมาณต้องฝากท้องถิ่น มีหลายอย่างต้องทำ นายอำเภอยินดีช่วยภาคประชาชนให้ท้องถิ่นจ่ายให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน อาศัยจิตอาสา ฝากเรื่องผู้สูงอายุ วิถีชุมชนแม่ใจ เช่น ศูนย์สามวัยประวัติศาสตร์แม่ใจ อยู่ในนี้ด้วย”

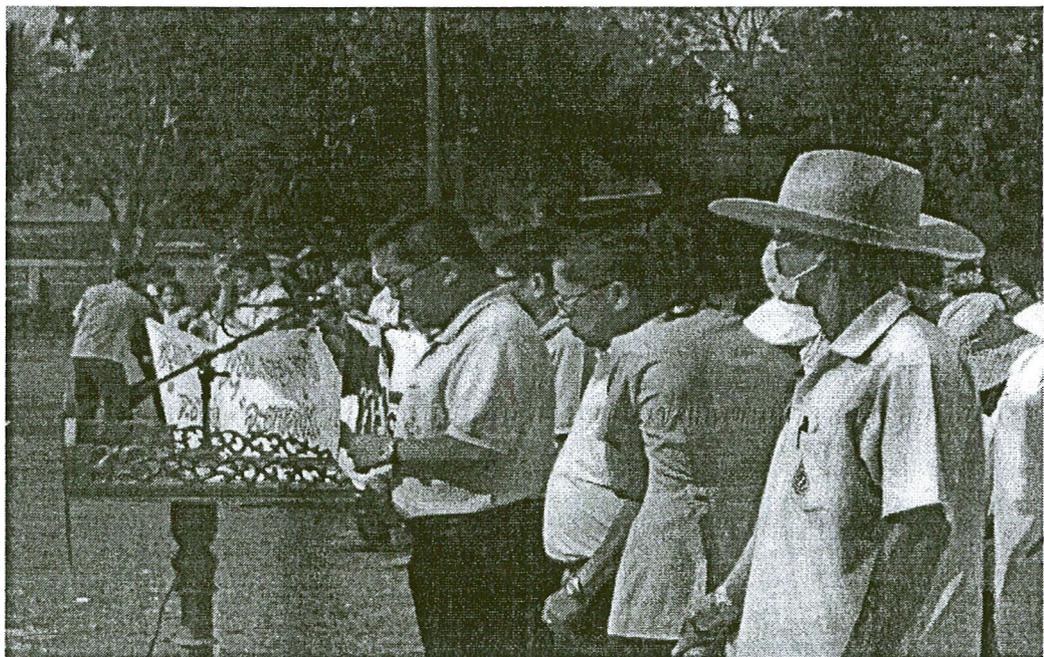
นายนพฤทธิ์ ศิริ โภค, สัมภาษณ์, 7 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.16 นายพฤษดิ์ ศิริ โกศ, นายอำเภอแม่ใจ

*“พยายามทำตัวเป็นผู้สนับสนุน ความเข้มแข็งเกิดขึ้นก็ต้องเกิดจากภาคประชาชน
ให้องค์กรภาคประชาชนเป็นตัวเอกมากที่สุด...”*

นายวิศิษฐ์ สันดุสิต, สัมภาษณ์, 7 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.17 นายวิศิษฐ์ สันดุสิต, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแม่ใจ

1.2 การได้ผู้ทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป้าหมายของโรงเรียน ผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาพบว่า คณะกรรมการของโรงเรียน อันประกอบด้วย ข้าราชการบำนาญและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพื่อนกับ อาจารย์พัฒนา ส่วนราชการที่เข้ามาสนับสนุนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น นางพยาบาลที่ โรงพยาบาลอำเภอแม่ใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “วิทยากร” อันเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้สูงอายุนั้น มาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวกับอาจารย์พัฒนาประกอบกับวิทยากรเหล่านั้น มีจิตอาสาจึงเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

“เอามาเขียนมาอ่าน มาร่ำเรียง สนุกสนาน ฟันด้านสมาธิ ฟันความจำ การเล่น อังกะลุง ทำให้ไม่เบื่อ ดิฉันช่วยดูแลการคลายเครียด เตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุก่อนทำ กิจกรรมจริง อาจารย์พัฒนาไปหลายอำเภอ อาจารย์พัฒนาเห็นว่ามีประโยชน์ ผู้สูงอายุดูแลตัวเองดีขึ้น บางคนรู้ว่าอาจารย์จัดตั้งโรงเรียนก็สมัครมาอาสาเป็นวิทยากร ฉันรู้จักอาจารย์มานาน เป็นเพื่อนครูกันมา”

นางบุญปลอด อุปการ, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.18 นางบุญปลอด อุปการ, วิทยากรอาสา

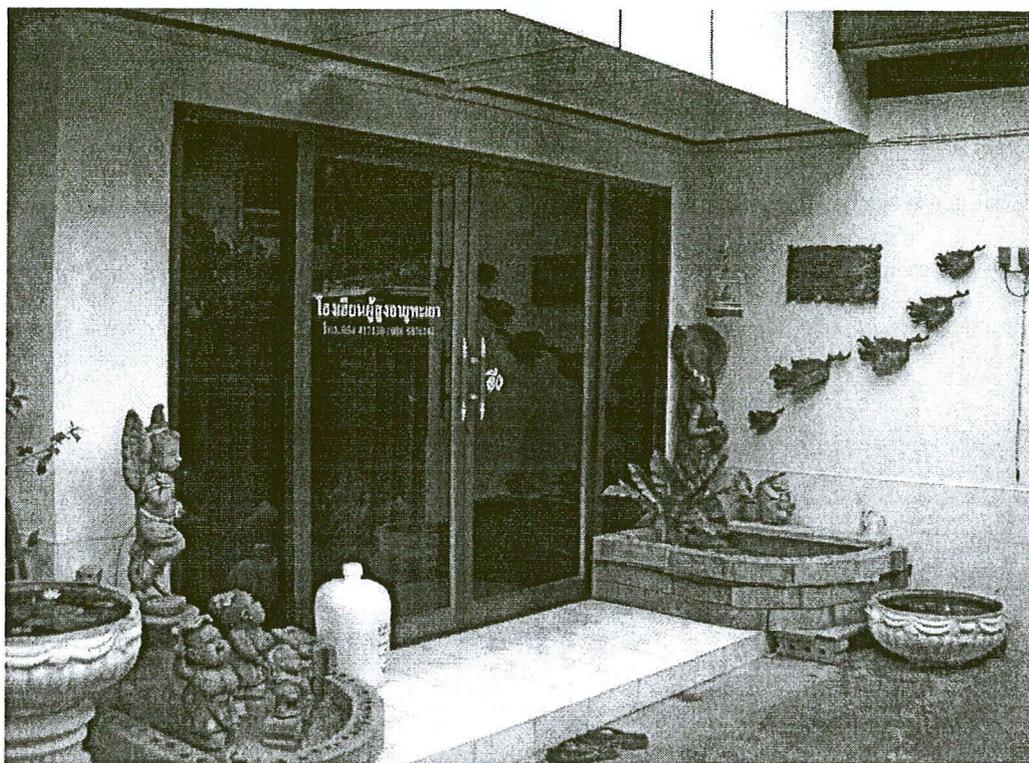
“สนุก รร. ผู้สูงอายุ อดีตเคยเป็นแม่ครัว ผู้สูงอายุจากไม่เคยออกนอกบ้าน ก็ได้ออก
 สังกม ห่อข้าวมากิน ตอนเที่ยงเลิก ตอนเย็นเลิก 4 โมงเย็น ทำด้วยใจ อาจารย์ทำได้ เราต้องทำได้
ให้เห็นคุณค่าตนเอง ผู้สูงอายุอยากให้ถึงวันที่ไปเรียน มีความสุขที่ได้ออกมาเรียน ตอนแรกผู้สูงอายุ
 คิดว่ามาเขียน แต่จริงๆ ไม่ใช่”

นางภุริต ธรประภารัตน์, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.19 นางภุริต ธรประภารัตน์, วิทยากรอาสา

1.3 การเจรจากัน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีวิธีการพูดคุย การเจรจาเพื่อ
 นำไปสู่ข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โรงเรียนเมื่อมีคณะกรรมการ มีที่
 ประชุมแล้ว ในการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง อาจารย์พัฒนาได้เชิญผู้เกี่ยวข้องมา
 หาหรือเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยประชุมกันที่สำนักงานโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่ง
 ตั้งอยู่ที่บ้านอาจารย์พัฒนา เลขที่ 234 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 56130 ที่
 ประชุมได้กำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของโรงเรียนร่วมกัน ลักษณะพูดคุยเป็นการชักชวน
 เพื่อนข้าราชการบำนาญที่มีจิตอาสาและมีความตั้งใจที่จะใช้เวลาว่างหลังเกษียณอายุราชการทำงาน
 ให้กับผู้สูงอายุ และเพื่อเป็นการตอบแทนคุณแผ่นดิน เพื่อนครูที่มาประชุมต่างเห็นด้วยกับการ
 ทำงานเพื่อผู้สูงอายุตามแนวทางของอาจารย์พัฒนา

ภาพที่ 4.20 สำนักงาน โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

1.4 การตกลงความร่วมมือ โรงเรียนผู้สูงอายุมีการสร้างข้อตกลงในการทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ การสร้างข้อตกลงนี้อาจจะมีทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเรื่องทรัพยากร การกำหนดผู้นำที่เป็นทางการ และรูปแบบการตัดสินใจ

กรณีการสร้างข้อตกลงความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ นายอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่ใจ รวมทั้งวัด พบว่าไม่มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์แบบหลวมๆ การดำเนินกิจกรรมใดๆ ของโรงเรียนหากต้องการความช่วยเหลือจะมีการติดต่อประสานงานเป็นครั้งๆ ไป อาจารย์พัฒนา จะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ที่สำคัญคืออาจารย์พัฒนาใช้บทบาทในฐานะ “ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ” และ “ประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดพะเยา” จึงได้รับความร่วมมือจากวัดเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนได้ อาจารย์พัฒนาจึงมีต้นทุนทางสังคม การประสานงานเรื่องต่างๆ จึงทำได้ง่าย สำหรับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับโรงเรียนจึงเป็นการตัดสินใจโดยอาจารย์พัฒนาเพียงผู้เดียว

“การก่อตั้งมีต้นทุนเป็นครุมาก่อน เช่นเป็นครุที่รร.ป่าแฝกสามัคคี เป็น รร.กรมสามัญ อยู่ 16-17 ปี และเป็นครุต่อมาเรื่อยๆ จากประสบการณ์เป็นครุ และเป็นประธานสภาวัฒนธรรม ทำงานร่วมกับพระสงฆ์มาตลอด ทำให้การทำงานง่ายขึ้น”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

2.6.2 การบริหาร

ความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา ประกอบด้วย การวางแผน การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร ความเป็นอิสระ การจัดการ ความขัดแย้ง การทำงานท่ามกลางความแตกต่างและการยอมรับระหว่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. การวางแผน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ บทบาท ความรับผิดชอบ ขั้นตอน และกระบวนการทำงาน เพื่อความสำเร็จ ของความร่วมมือร่วมกัน กรณีดังกล่าวจะพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยากับหน่วยงานต่างๆ ไม่มีการ วางแผน เป้าหมาย บทบาท ความรับผิดชอบ ขั้นตอน กระบวนการทำงานร่วมกัน โรงเรียน ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ดำเนินการหลัก หากไม่มีทรัพยากรหรือต้องการความช่วยเหลือบางประการ อาจารย์พัฒนาจึงไปขอการสนับสนุน หรืออาจกล่าวได้ว่าอาจารย์พัฒนาเป็นหลักในการดำเนินการ ของโรงเรียน

2. การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงาน ต่างๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยโปร่งใสและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน กรณีดังกล่าวจะ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเมื่อ อาจารย์พัฒนามีข้อร้องขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือสนับสนุน เช่น การขอการสนับสนุน เรื่องสถานที่จัดกิจกรรมที่วัด อาจารย์พัฒนาจะเข้าไปหารือกับเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะอำเภอ อธิบาย รายละเอียดของโครงการ แนวทางการจัดกิจกรรม และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เมื่อมีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันแล้ว โรงเรียนผู้สูงอายุก็จะได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องเป็น อย่างดี

“อาตมาและอาจารย์พัฒนาจะพูดคุยกันเสมอ วัดนี้เป็นหน่วยอบรมประชาชนดีเด่น เป็นศูนย์จัดกิจกรรม เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ทำหน้าที่จัดกิจกรรมเดือนละครั้ง แต่ละหมู่บ้านมี ประธาน ประธานไปบอกต่อ เวลาเริ่มทอม แต่ละเดือนมีอะไรบ้าง ในตารางสอน ไม่มีคำตอบแทน มีจิตอาสา บางทีอนามัย รพ.ส่งเสริม มาเป็นวิทยากร เสริมในชั้นเรียน เช่น การตรวจสุขภาพ มีหมัก ทายก เป็นหัวหน้าห้องทำหน้าที่ประสาน ใช้วิธีบอกปากต่อปาก หรือใช้เอกสาร แต่ส่วนใหญ่ไม่มี หนังสือมีเป็นบางครั้ง แต่ไม่ค่อยได้ใช้ มี 11 หมู่บ้าน การเปิดเอาศูนย์เดียวไม่แยก แยกแล้วลำบาก การบริหาร มารวมกันละ ประมาณ 100 ศูนย์นี้จะมากกว่าศูนย์อื่นๆ ศูนย์นี้ยังจัดกิจกรรมอื่น เช่น

อบรมเยาวชน ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติด วัฒนธรรมสายใยชุมชน เป็นต้น ก่อนหน้านั้นมีกิจกรรมหลักอยู่แล้ว และประสานไปยังวัดอื่น ๆ มี 5 วัดในตำบลป่าแฝก เจ้าอาวาสทุกวัดมีส่วนร่วม ทุกวัดจะมาร่วมเป็นบางโอกาส วัดนี้จะดูแล 4 หมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดอื่นๆ ช่วยประชาสัมพันธ์ และเข้ามาร่วมกิจกรรมบางครั้ง ความเห็นผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์นี้ศูนย์เดียว เดี่ยวดูแลลำบาก และต่างคนต่างทำ เอาตรงนี้เป็นหลัก ผู้สูงอายุเดินทางมาเอง ใกล้สุดประมาณ 5-6 กิโลเมตร บางคนก็ปั่นจักรยานมา บางทีก็มารอยนต์ เขาชอบ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอยู่บ้านเฉยๆ ปัจจุบันเหงา เป็นการแก้ปัญหา ไม่เครียด มีสังคม เขายังมีคุณค่า บางทีนักเรียนมาร่วมกิจกรรม จะได้ไม่มีช่องว่าง มีอะไรก็คุยกัน บางที่อาศัยภูมิผู้สูงอายุถ่ายทอดให้ลูกหลาน เช่น วิถีชีวิตแต่ก่อน ด้านประเพณี วัฒนธรรม เอามาเป็นครูสอนเด็กอีกที”

พระครูวิสุทธิภักตฺธิโก ฉายา ภททาโร, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

3. การติดต่อสื่อสาร โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การประชุม จดหมายข่าว อินเทอร์เน็ต กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ 1.การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะเพื่อปรึกษาหารือกับนายอำเภอในโอกาสต่างๆ เช่น เมื่อเทศบาลมีโครงการรณรงค์ไม่เผาป่า บริเวณหน้าเทศบาล อาจารย์พัฒนาก็ใช้โอกาสนี้หารือเรื่องการดำเนินงานของโรงเรียน 2. การประชุมอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมกับพัฒนาสังคมจังหวัดพะเยา เพื่อหารือเรื่องการสร้างวิทยากรพื้นที่อำเภอละ 4 คน เพื่อเรียนรู้ฝึกฝนเรื่องกิจกรรมหัวเราะบำบัดจากอาจารย์พัฒนาเพื่อวิทยากรเหล่านั้นจะได้นำไปจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในแต่ละตำบล/อำเภอ ต่อไป

“อาจารย์ไปประชุมกับพัฒนาสังคมเรื่องทำอย่างไรให้โรงเรียนผู้สูงอายุยั่งยืน ผลปรากฏว่า พัฒนาสังคมให้งบประมาณมาเพื่อสร้างวิทยากรทุกอำเภอในจังหวัดพะเยาอำเภอละ 4 คน เมื่อสร้างวิทยากรแล้ว อำเภอ/ตำบลไหนพร้อมก็จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.21 บริเวณหน้าเทศบาลตำบลแม่ใจมีกิจกรรมรณรงค์ไม่เผาป่า

4. ความเป็นอิสระ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการทำกิจกรรมร่วมกันและกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่ออิสระของหน่วยงานสมาชิกและหน่วยงานที่ร่วมมือกัน ไม่รู้สึกว่าเป็นเป้าหมายการทำงานของหน่วยงานตนต้องประสบอุปสรรคจากความร่วมมือ

กรณีดังกล่าวจะพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและหน่วยงานที่เข้ามามีความร่วมมือกันต่างเห็นความสำคัญเรื่องผู้สูงอายุ แต่ละหน่วยงานต่างทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เทศบาล วัดซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ ทุกหน่วยงานต่างมีเป้าหมายของตนกล่าวคือ ทำงานเพื่อผู้สูงอายุ เมื่อเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกัน ทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้น นอกจากนั้นแม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะมีเป้าหมายเหมือนกันและทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ต่างคนต่างมีอิสระในการทำงาน เพราะหน่วยงานที่เข้ามามีความร่วมมือกับโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยานั้นมิได้มีการกำหนดเป้าหมายเดียวคือผู้สูงอายุ หากมีกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการด้วย เช่น เด็ก สตรี คนพิการ การทำงานจึงเป็นลักษณะการมีงานหลักหรืองานประจำของตนและมีงานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย

“กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่มีหน่วยงานนี้ในอำเภอ ท้องถิ่นให้เบี้ยยังชีพเป็นเรื่องของเงินอย่างเดียว องค์กรเอกชนเป็นมูลนิธิ ตัวผู้สูงอายุต้องรวมตัวกันเอง ในส่วนของอาจารย์ทำดี เป็นการลดจุดอ่อนที่ราชการทำไม่ได้ ถ้าจ้างงบประมาณ เรื่องงบประมาณต้องฝากท้องถิ่น มีหลายอย่างต้องทำ นายอำเภอยินดีช่วยภาคประชาชน ให้ท้องถิ่นจ่ายให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน อาศัยจิตอาสา ฝากเรื่องผู้สูงอายุ วิถีชุมชนแม่ใจ เช่น ศูนย์สามวัย ประวัติศาสตร์แม่ใจ อยู่ในนี้ด้วย”

นายอำเภอแม่ใจ นายพนพฤทธิ ศิริโกศล, สัมภาษณ์, 7 พ.ค. 55.

“พยายามทำตัวเป็นผู้สนับสนุน ความเข้มแข็งเกิดขึ้นก็ต้องเกิดจากภาคประชาชน ชุมชนยังไม่เข้าใจ สิ่งที่อาจารย์ทำก้าวหน้าทำไปไกล ทุกภาคส่วนลงมาจับ แต่อย่ารองงบประมาณจากรัฐฝ่ายเดียว ส่วนตัวนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดไว้ เช่น โครงการ 3 วัย จะได้มีเวทีชัดเจน เองงบประมาณมาร่วมทำและเร่งปฏิบัติการสังคมจะเป็นผู้สนับสนุน โครงการ ให้องค์กรภาคประชาชนเป็นตัวเอกมากที่สุด ตั้งข้อสังเกตว่า นโยบายเบี้ยยังชีพ ส่งผลต่องบประมาณของประเทศ เวลาจัดกิจกรรมต้องมีเงินให้ เวลาที่มีของแจกมาและคนได้ก็จะได้อยู่เช่นนั้น พอชาวบ้านไม่ได้ก็โวยวาย”

นายวิศิษฐ์ สันตุสิต, สัมภาษณ์, 8 พ.ค. 55.

“วัดนี้เป็นหน่วยอบรมประชาชนดีเด่น เป็นศูนย์จัดกิจกรรม เป็นผู้อำนวยการ ทำหน้าที่จัดกิจกรรมเดือนละครั้ง แต่ละหมู่บ้านมีประธาน ประธานไปบอกต่อ เวลาเริ่มทอม แต่ละเดือนมีอะไรบ้าง ในตารางสอน ไม่มีค่าตอบแทน มีจิตอาสา บางที่อนามัย รพ.ส่งเสริม มาเป็นวิทยากร เสริมในชั้นเรียน เช่น การตรวจสุขภาพ มีมัททายก เป็นหัวหน้า ห้องทำหน้าที่ประสาน ใช้วิธีบอกปากต่อปาก หรือใช้เอกสาร แต่ส่วนใหญ่ไม่มี หนังสือมีเป็นบางครั้ง แต่ไม่ค่อยได้ใช้ มี 11 หมู่บ้าน การเปิดเอาศูนย์เดียวไม่แยก แยกแล้วลำบากการบริหาร มารวมกันละ ประมาณ 100 ศูนย์นี้จะมากกว่าศูนย์อื่นๆ ศูนย์นี้ยังจัดกิจกรรมอื่น เช่น อบรมเยาวชน ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติด วัฒนธรรมสายใยชุมชน เป็นต้น ก่อนหน้านั้นมีกิจกรรมหลักอยู่แล้ว และประสานไปยังวัดอื่น ๆ มี 5 วัดในตำบลป่าแฝก เจ้าอาวาสทุกวัดมีส่วนร่วม ทุกวัดจะมาร่วมเป็นบางโอกาส วัดนี้จะดูแล 4 หมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดอื่นๆ ช่วยประชาสัมพันธ์ และเข้ามาร่วมกิจกรรมบางครั้ง ความเห็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์นี้ศูนย์เดียว เดี่ยวดูแลลำบาก และต่างคนต่างทำ เอาตรงนี้เป็นหลัก ผู้สูงอายุเดินทางมาเอง ไกลสุดประมาณ 5-6 กิโลเมตร บางคนก็ปั่นจักรยานมา บางทีก็มารอยนต์ เขาชอบส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอยู่บ้านเฉยๆ ปัจจุบันเหงา เป็นการแก้ปัญหา ไม่เครียด มีสังคม เขายังมีคุณค่า

บางที่นักเรียนมาร่วมกิจกรรม จะได้ไม่มีช่องว่าง มีอะไรก็คุยกัน บางที่อาศัยภูมิผู้สูงอายุถ่ายทอดให้ ลูกหลาน เช่น วิถีชีวิตแต่ก่อน ด้านประเพณี วัฒนธรรม เอามาเป็นครูสอนเด็กอีกที”

พระครูวิสุทธิภักตฺรภิก ขายา ภททาโร, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

5. การจัดการความขัดแย้ง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีวิธีการจัดการ ความขัดแย้งร่วมกันหากมีความไม่เข้าใจและความขัดแย้งเกิดขึ้น กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุ ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานที่เข้ามาร่วมมือยังไม่เกิดขึ้น จะมีเพียงข้อขัดข้องในการดำเนินการบาง ประการ เช่น การตรงต่อเวลาของวิทยากร การสอนให้ตรงตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดย วิธีการแก้ไขปัญหาของอาจารย์พัฒนาก็คือ การหารือระหว่างอาจารย์พัฒนาและวิทยากรเพื่อให้การทำงานลุล่วงไปได้

“เรามองเห็นปัญหาผู้สูงอายุ อาจารย์แก้ปัญหาวิทยากรเข้าไม่ถึง ตอนแรกมี กิจกรรมมาก จาก 8 เหลือ 4 เราเชื่อมั่นในความสามารถ เมื่อลดวิชาที่ลดวิทยากรลง ดูแลคนละวิชา ปัญหาเรื่องวิทยากรให้ตรงเวลาและสอนตามหลักสูตรที่กำหนด”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 6 พ.ค.55.

6. การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถทำงานร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางค่านิยม วัฒนธรรม สถานภาพได้ กรณีโรงเรียน ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะที่พัฒนาสังคมจังหวัด เทศบาล นายอำเภอ เป็นราชการ ส่วนภูมิภาค การทำงานของส่วนราชการมีสายการบังคับบัญชา มีระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งส่งผลต่อการ ดำเนินการของโรงเรียน เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนจากพัฒนาสังคมจังหวัด หรือเทศบาล โรงเรียนจะต้องเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุน แต่โรงเรียนกลับขาด ประสิทธิภาพในการเขียนโครงการทำให้เกิดเป็นความยากลำบากในการทำงานเพราะเขียนไม่เป็น ไม่ต้องการเขียนโครงการซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินการของโรงเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ ส่วนราชการจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจข้อจำกัดและอุปสรรคให้โรงเรียนผู้สูงอายุจะสามารถ เขียนข้อเสนอโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“อาจารย์ไม่ต้องการเขียนโครงการ หากจะให้ก็ให้มา เคยเขียนไปไม่ได้เลย ไม่ อยากเขียน”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 7 พ.ค. 55.

7. การได้รับการยอมรับระหว่างกัน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการยอมรับการทำงานซึ่งกันและกัน กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมมือ เนื่องจากอาจารย์พัฒนามีต้นทุนทางสังคมทำงานในตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ ทำให้หน่วยงานต่างๆ ไว้วางใจ ประกอบกับภายหลังจากการก่อตั้งโรงเรียนมาได้เป็นเวลา 2 ปี อาจารย์พัฒนาได้รับเกียรติบัตรจากกรมศาสนา ผู้นำเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ประจำปี 2553 ใน โครงการเมืองไทยคนดีของกรมศาสนา ยิ่งทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น

“การก่อตั้งมีต้นทุนเป็นครุมาก่อนที่รร.ป่าแฝกสามัคคี เป็น รร.กรมสามัญ อยู่ 16-17 ปี และไปเป็นครุต่อมาเรื่อยๆ จากประสบการณ์เป็นครุ และเป็นประธานสภาวัฒนธรรม ทำงานร่วมกับพระสงฆ์”

นายนพฤทธิ ศิริโกศล, สัมภาษณ์. 7 พ.ค. 55.

2.6.3 ผลลัพธ์ของความร่วมมือ

ผลที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. ประสิทธิผล โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ สามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานตามที่กำหนดไว้ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุมีความสุข อาจารย์พัฒนาสามารถขยายความคิดเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจ เช่น เทศบาลเมืองพะเยา โดยเทศบาลเมืองพะเยารับแนวคิดดังกล่าวไปบรรจุเป็นโครงการ มีการจัดกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา เช่น กิจกรรมการหว่านบ่าบัด โดยเทศบาลเมืองพะเยาเชิญอาจารย์พัฒนาไปเป็นวิทยากร สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาค ก็บรรลุผลของการเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ

“นอกจากได้เบี่ยยังชีพแล้ว การมาโรงเรียนได้พบเพื่อน มาสังคม ออกกำลังกายสบายใจดี คลายเครียด การเปิดรร. ช่วงเปิดไม่แน่นอน มาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ได้ทราบข่าวจากประธานชมรมผู้สูงอายุบอกว่ามีกิจกรรม”

แม่เจียว ราชคม อาชีพปั้นฝ้าย แม่ทา อินกัม อาชีพปั้นฝ้าย พ่อทรง เขียวคำป็น อาชีพทำนา, สัมภาษณ์, 6 พ.ค. 55.

ภาพที่ 4.22 แม่เจิว ราชคม, ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีระดับของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น เช่น มีการติดต่อสื่อสาร มีการจัดกิจกรรม มีการรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันมากขึ้น กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยากับหน่วยงานที่เข้ามาด้วยกันบริหาร ยังไม่มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ มีการสื่อสารกันและมีการรับฟังความคิดเห็นกันมากขึ้น โดยโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาเป็นฝ่ายเข้าไปปรึกษาหารือและขอการสนับสนุน

3. ความเสมอภาค โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานเกี่ยวข้องมีความเสมอภาคกันในความร่วมมือ กรณีดังกล่าวพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากส่วนราชการ วัด เช่น การขอความช่วยเหลือจากนายอำเภอเรื่องที่พักนายอำเภอหลังเก่า การขอความร่วมมือเรื่องสถานที่จัดศูนย์การเรียนรู้จากวัด ทำให้โรงเรียนอยู่ในอยู่ในฐานะผู้รับและหน่วยงานต่างๆ อยู่ในฐานะผู้ให้

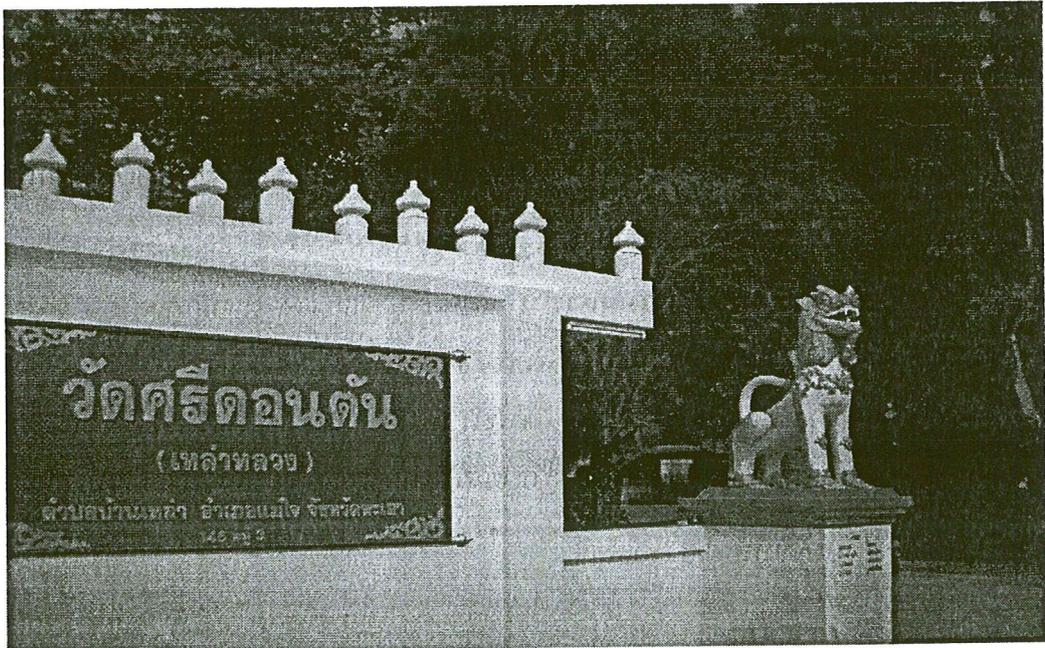
“การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เทศบาลที่ช่วย เทศบาลตำบลแม่ใจ 20,000 เทศบาลตำบลแม่สุก 25,000 ให้เมื่อปี 53 แต่เทศบาลขาดการติดตาม เขาไม่รู้ เขาให้เงินอย่างเดียว”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 7 พ.ค. 55.

4. ความเหนียวแน่นของเครือข่าย โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเหนียวแน่น เช่น การพัฒนาโครงการใหม่ๆ หรือร่วมมือกันในรูปแบบอื่นๆ เพื่อจัดบริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน กรณีดังกล่าวพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องแต่ยังไม่มีการพัฒนาโครงการใหม่ๆ ร่วมกัน อย่างไรก็ตามอาจารย์พัฒนาไปมีเครือข่ายการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เช่น เทศบาลเมืองพะเยา โดยเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองพะเยา

“อยากให้เทศบาลมองว่า รร. เป็นตัวช่วย ศูนย์นอกเขตเทศบาล เช่น วัดศรีบังวัน วัดศรีเกิด วัดตาลถ้อย วัดศรีบุญชุม วัดแม่เย็นใต้ วัดแม่สุกธาตุ (เปิดปีที่แล้ว) ที่แม่สุกเห็นความสำคัญ จะบรรจุในแผน เจริญเราเป็นวิทยากร เราเริ่มต้น 8 ศูนย์ รุ่นแรกเปิด 8 วัด หลังจากนั้น 5 เดือน เทศบาลเมืองพะเยามาดูงาน เอาตัวแทนชุมชนละ 3 คนมาดูงาน มาจัดกิจกรรมร่วม เสียงตอบรับจากผู้สูงอายุดี อย่างนี้ละที่ผู้สูงอายุต้องการ เขาก็ไปทำและเจริญเราเป็นวิทยากร”

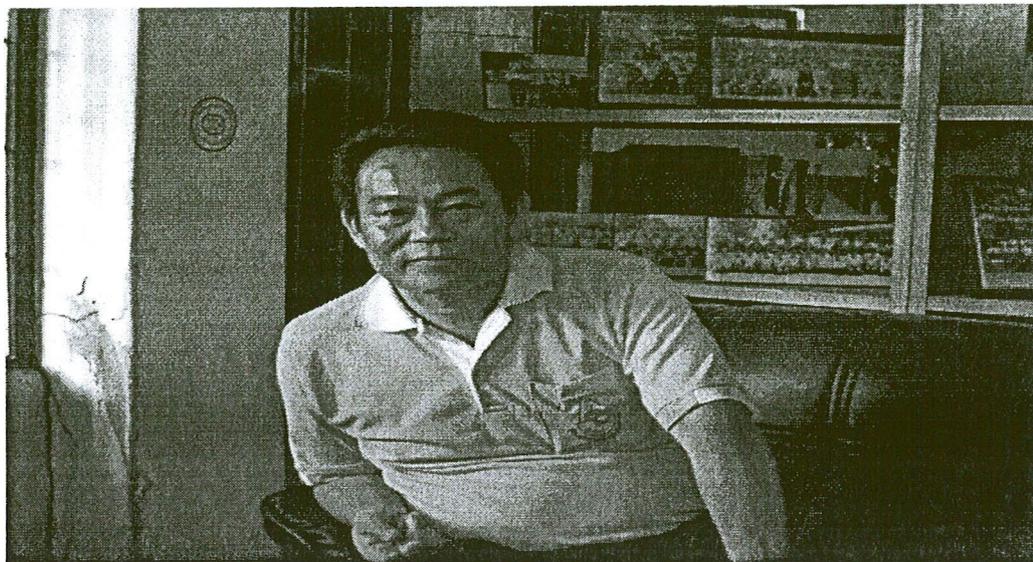
นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 7 พ.ค. 55.

ภาพที่ 4.23 ศูนย์วัดศรีดอนตัน

“เทศบาลที่ได้แนวคิดไปดำเนินการ ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา ให้อาจารย์ไปเป็นวิทยากร เอาอสม. อพส.มาร่วมกิจกรรม และมีกิจกรรมอื่นเสริม เช่น หมอพื้นบ้าน”

นายพรรษา วิชาลัย, สัมภาษณ์, 8 พ.ค. 55.

ภาพที่ 4.24 นายพรระชา วิชาลัย, ผู้อำนวยการ โรงเรียน

“เป็นโครงการที่เทศบาลเอาไว้ในแผน เราแนวคิดมาทำเป็นปีที่สาม รูปแบบการทำปีแรกที่อาจารย์มาส่งเสริม เป็นวิทยากร พอปีที่สามเอาเข้าแผน ตอนแรก 8 ศูนย์ ตอนนี้เหลือ 6 ศูนย์ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด และยังครอบคลุมพื้นที่ แต่วิทยากรลดลง รูปแบบการดำเนินงานคล้ายๆ กัน หลักสูตร วิทยากร เหมือนกัน ปีที่สอง เพิ่มหลักสูตร วิทยากร ให้เรียนรู้จากอาจารย์ เอาผู้นำเหล่านี้มาสาธิต เวลาคนมาดูงาน แต่ไม่เก่งเท่าอาจารย์แต่ค่อยๆ ฝึกไป เป็นการสร้างความยั่งยืนให้เทศบาล”

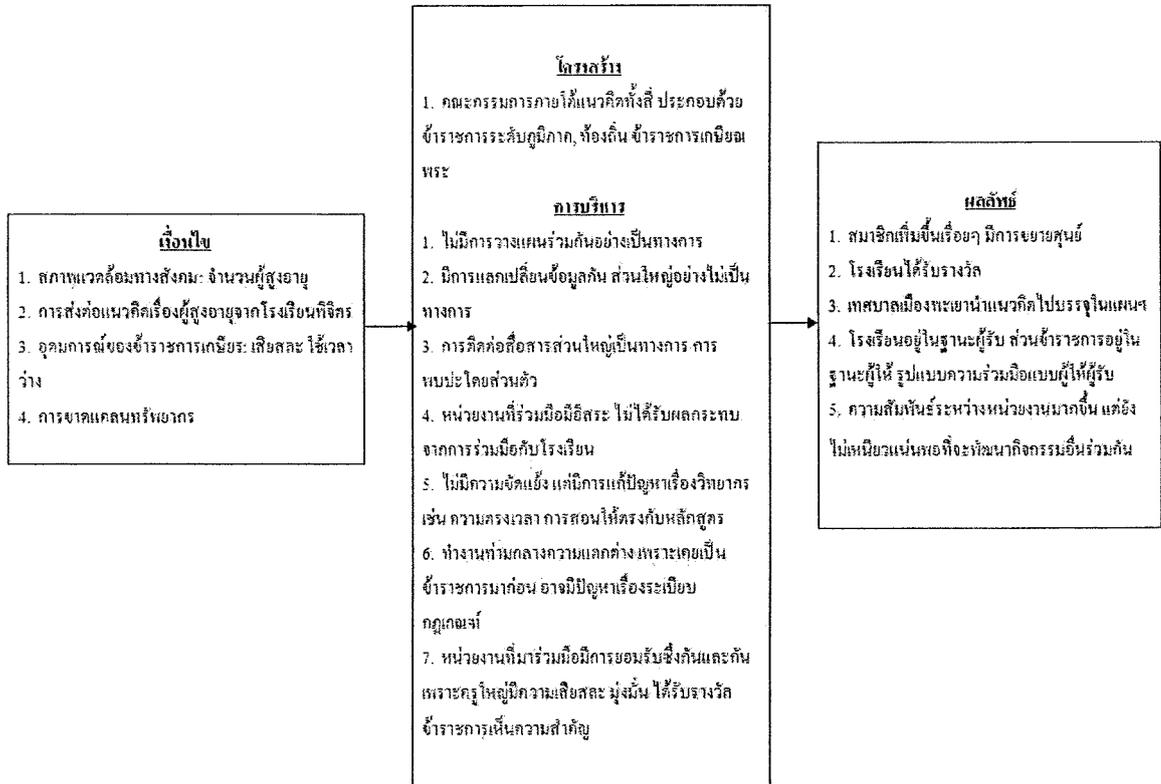
นายสันติ ปทุมเทศวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 พ.ค.55.

ภาพที่ 4.25 นายสันติ ปทุมเทศวิวัฒน์, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

“รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองพะเยา เพื่อนอาจารย์ แกอวยกมีผลงานเลยเอาแนวคิดเรื่องโรงเรียนของพมมาใช้”

นายพัฒนา สุขเกษม, สัมภาษณ์, 7 พ.ค. 55.

แผนภูมิที่ 4.2 เงินไปที่นำไปสู่ความร่วมมือ กระบวนการความร่วมมือ (โครงสร้างและการบริหาร) ผลลัพธ์ของความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา

ตอนที่ 3 โรงเรียนผู้สูงอายุเลย

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

โรงเรียนผู้สูงอายุเลย พัฒนามาจากชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้าม ตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2548 ต่อมาชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้ามได้จัดทำโครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนจาก สสส. จำนวน 28,500 บาท ชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้ามจึงได้รับคัดเลือกเป็นชมรมต้นแบบของอำเภอเมือง และได้รับการคัดเลือกเป็นชมรมดีเด่นระดับจังหวัดและระดับภาคในปีพ.ศ. 2551 ทำให้ในปีพ.ศ. 2551 ชมรมได้จัดโครงการขยายเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพตำบล โดยได้รับอนุมัติเงินจาก สสส. จำนวน 30,400 บาท ในปี พ.ศ. 2552 ชมรมผู้สูงอายุตำบลกุด

ปองได้รับการคัดเลือกเป็นชมรมต้นแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้โครงการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในทีของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสัมมนา 4 ภาค ที่วังริริสอร์ท จังหวัดนครนายก เช่น โครงการเยี่ยมสมาชิกผู้สูงอายุในชุมชน โครงการทำบุญสัจจวันพระ โครงการดูแลผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาสังคม ในที่สุดปีพ.ศ. 2553 ชมรมผู้สูงอายุตำบลกุดป่องได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ผ่านศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชน ประจำจังหวัดเลยให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลย โดยได้รับเงินสนับสนุนจำนวน 122,800 บาท เพื่อจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อก่อตั้งโรงเรียน โดยมีการประชุมเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ณ โรงแรมเลยพาเลซ มีตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวน 13 องค์กร รวม 170 คน เข้าร่วมประชุม เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย โรงพยาบาลเลย เทศบาลเมืองเลย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเลย โรงพยาบาลจิตเวชเลย ราชนครินทร์ ผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นแกนนำผู้สูงอายุตำบลกุดป่อง เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมยังประกอบด้วย อาจารย์มงคล จินคามัง ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและอาจารย์พัฒนา สุขเกษม ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา ด้วย

“เริ่มจากความเป็นมา เริ่มต้นจริงก่อตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้ามต่อมาผักไม่มี จึงใช้ชมรมผู้สูงอายุหนองบัวบาน พอปี 2549 เรายังไม่อะไร เลย จัดอบรมเพื่อสุขภาพ วิทยากรจาก ม.ราชภัฏมาบรรยาย โดยได้งบประมาณ จาก สสส. อบรมสองวัน แล้วมาจัดตารางออกกำลังกายประจำวัน และการพบปะประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ เป็นที่จับตาของ เทศบาลและรพ. จึงได้รับเลือกเป็นชมรมต้นแบบปี 2549 พอเป็นต้นแบบแล้ว จึงอยู่นิ่งไม่ได้ เลยปรึกษากันปีต่อมา ได้รับคัดเลือกชมรมดีเด่นระดับจังหวัดและภาค ต่อจากนั้น 2551 จัดทำโครงการขยายเครือข่ายสุขภาพ เสนอโครงการไปสสส. อบรมใช้สมาชิก 10 ชมรมในชุมชน ต่อมาปี 2552 ได้รับคัดเลือกชมรมต้นแบบของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีตัวแทนภาคละ 1 จังหวัด ภาคอีสานคือ เลย อีก 3 ภาค มาแลกเปลี่ยนกัน เราทำโครงการไป สรุปโครงการ พอปี 2553 จะขยับมาเป็นรร. ของบไป พม.จ. ไปยื่นความจำนง เขาเห็นดีเห็นงาม จัดงบให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติเพื่อก่อตั้ง ในนามศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนประจำจังหวัด ซึ่งผมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ปรากฏว่าได้มามอบให้ดำเนินการชมรมผู้สูงอายุตำบลกุดป่องดำเนินการประชุมเชิญตัวแทน 13 องค์กร 170 คนมาประชุม”

นายสมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

ผลการประชุมทำให้ได้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนชุดก่อตั้งจำนวน 16 คน โดยที่ประชุมมอบให้อาจารย์สมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ เป็นประธานและมอบหมายให้นายสมหมายร่างระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ร่างแผนงาน โครงสร้างของโรงเรียน ร่างแผนกิจกรรมการเรียน เพื่อนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ทั้งนี้ที่ประชุมกำหนดให้วัดสุธรรมิการาม ชุมชนหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนผู้สูงอายุเลยจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์เมื่อปีพ.ศ. 2553

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลย คือ 1. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ 2. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงอายุ 3. เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อการกินดีอยู่ดีของผู้สูงอายุ และ 4. เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป้าหมายหลักขององค์กร คือ เป็นองค์กรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ และเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุตามกรอบมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านสิทธิ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เรื่อง การมีอายุยืน การได้รับความคุ้มครองดูแล การได้รับสิทธิตามกฎหมาย และการมีส่วนร่วมในสังคม โรงเรียนผู้สูงอายุเลยมีวิสัยทัศน์คือ “โรงเรียนเป็นเหมือนบ้านและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่ตั้งองค์กร เลขที่ 13 วัดสุธรรมิการาม ชุมชนหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีคณะกรรมการโรงเรียนชุดก่อตั้งได้แก่

1. นายสมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ	ประธานกรรมการ
2. ผศ.แสวง สาระสิทธิ์	รองประธานกรรมการ
3. นายสุรพันธ์ นึกชอบ	รองประธานกรรมการ
4. นายเครื่อง ลำมะยศ	กรรมการ
5. นายวัชระ ลดาวัลย์	กรรมการ
6. นายสุบิน ไชโสภา	กรรมการ
7. นายจอม ชรินทร์	กรรมการ
8. นายสนิท คามดา	กรรมการ
9. นางวิภาดา ตางจรรยา	กรรมการ
10. นางบุญศรี โกมาสถิตย์	กรรมการ
11. นางบุญชู ศรีชมพล	กรรมการและเลขานุการ
12. นางแก้วเกิด คามแสน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
13. นางมะลิวัลย์ เหมือนศรีชัย	กรรมการและเหรัญญิก

14. นางพงษ์ศรี สุขวิวัฒน์	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
15. นางจิตติรีย์ ธนสิริกาญจน์	พยาบาลผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุตำบลกุดป่อง
16. นางสุจิตรา คงเต็ม	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาสังคม ศพส.53 จ.เลย
17. นางจุฑาทิพย์ จันทร์สา	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข เทศบาลเมืองเลย

โดยมีผู้ประสานงานคือ อาจารย์สมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ และมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

1. พระครูกิตติ สารสุนนท์ เจ้าคณะอำเภอเมืองเลย
2. เจ้าอาวาสวัดสุธรรมิการาม ชุมชนหนองผักก้าม
3. นายกองัดการบริหารส่วนจังหวัดเลย
4. นายกสมาคมข้าราชการนอกประจำการจังหวัดเลย
5. นายกพุทธสมาคม จังหวัดเลย
6. นายกเทศมนตรีเมืองเลย
7. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย
8. ประชาสัมพันธ์จังหวัดเลย
9. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเลย
10. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเลย
11. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเลย
12. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชเลย ราชนครินทร์
13. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 53 จังหวัดเลย
14. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จังหวัดเลย

15. ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้าม
16. ประธานศูนย์ประสานงานองค์การเอกชนประจำจังหวัดเลย
17. ประธานสภาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดเลย
18. ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเลย
19. ประธานกรรมการชมรมคลังปัญญาจังหวัดเลย
20. ประธานกรรมการชุมชนหนองผักก้าม 1 และ 2

นอกจากนั้น ยังมีที่ปรึกษากิจการกรมการเรียน ได้แก่

1. นายประพนธ์ พลอยพุ่ม
2. นายฉลอง บาลลา

3. นายสุชาติ ศรีชมพล
4. นางอัญญา จ้อนเมือง

3.2 แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลย อาจารย์สมหมาย ปัทม์ชัยภูมิผู้ริเริ่มมีแนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียน ดังนี้

1. แนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย เรียนรู้เพื่อชีวิตที่ดี เรียนรู้เพื่อสุขภาพที่ดี เรียนรู้เพื่อการกินดีอยู่ดี และเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. แนวคิดเรื่องกรอบมาตรฐานการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านสังคมและชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสิทธิ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม

3.3 การจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุเลย กำหนดหลักสูตรในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย สันทนาการ สานสัมพันธ์ไมตรี เดิมความรู้วันละนิดเพื่อชีวิตที่ดีใส (วิชาการ) และสุขภาพดีไม่มีขายอยากได้ต้องปฏิบัติเอง (ร่วมออกกำลังกาย) ภายใต้ฐานคิด สนุกดี มีสาระ ชะโรครภัย ใส่ใจดูแลกัน โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 การเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

- มีวิทยากรให้ความรู้ ประจำทุกสัปดาห์
- มีห้องแห่งการเรียนรู้ มีมุมหนังสือ คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต
- มีลานแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อ่านหนังสือ สนทนา อภิปรายปัญหา

และแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ตามวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นที่ยี่เรียนรู้หลายรูปแบบ

กิจกรรมที่ 2 การเรียนรู้เพื่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงอายุ

- มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจสุขภาพและให้ความรู้ประจำทุกเดือน
- มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างน้อย 2 คน
- มีห้องนวดแผนไทยพร้อมอุปกรณ์ครบชุด
- มีกิจกรรมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุประจำทุกสัปดาห์
- มีมุมหนังสือ เช่น หนังสือชีวิต หมอชาวบ้าน เทคโนโลยีชาวบ้าน ฯลฯ

รวมหนังสือทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า 100 เล่ม

- มีอุปกรณ์การออกกำลังกายกลางแจ้ง 2 ชุด ไว้บริการทุกวัน
- ให้การตรวจสุขภาพเบื้องต้นโดยอสม.ประจำทุกเดือน

กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการกินดีอยู่ดีของผู้สูงอายุ

- มีวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภคที่ถูกสุขอนามัย
- ให้ความรู้ในการปลูกผักปลอดสาร พลังงานทดแทน ปลูกพืชสมุนไพร
- มีศูนย์จำหน่ายเครื่องคั้น เครื่อง ใช้สมุนไพรราคาถูก
- จัดกิจกรรมสังสรรค์ นันทนาการและรับประทานอาหารร่วมกัน

กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวิทยากรให้ความรู้หรือทัศนศึกษาเกี่ยวกับ

- เศรษฐกิจพอเพียง
- ภาวะครอบครัวอบอุ่น
- ประเพณี/วัฒนธรรมไทยที่ควรอนุรักษ์
- แนวทางสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง

ทั้งนี้หลักสูตรของโรงเรียนมีระยะเวลารวม 3 เดือนๆ ละ 3 ครั้ง เวลา 09.00-12.00 น. ทุกๆ วันที่ 7, 17, และ 27 ของเดือน ภาคเรียนที่ 1 เริ่มเดือนพฤษภาคม-กันยายน รวม 20 สัปดาห์ และภาคเรียนที่ 2 เริ่มเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม รวม 20 สัปดาห์

“เรียนวันที่ 7,17,27 สัปดาห์ละหน เป็นโรงเรียนชีวิต บางทีมาทำบายศรี น่าจะเอาภูมิปัญญามาถ่ายทอดกัน มาทำอาหารกินกัน เอาความรู้มาถ่ายทอด ไม่มีเด็กมาร่วมด้วย การเปิดเรียนรุ่นหนึ่งเรียนก็วันมาก็ครั้ง ปัจจุบันไม่แน่ใจว่าเปิดที่รุ่นแล้ว ใครมาดูงานก็มาดูวันที่เรียน สำนักงานอยู่ที่วัด ตอนแรกขอจัดตั้งแต่ไม่ได้ ก็เลยขอศาลาวัดมาใช้ประโยชน์ ใช้เงินประมาณ สามแสน แต่ยังไม่ให้เงินมาจัดตั้งสำนักงาน แกมีศูนย์เดียว แต่มีกิจกรรมการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุด้วย กลุ่มเป้าหมายอยู่ในเขตชุมชนเมือง 20 ชุมชน ตอนนี้กำลังจะขยายออกสู่ตำบลรอบนอก”

นางยุพิน เรืองบุญ, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

ภาพที่ 4.26 นางยุพิน เรืองบุญ, เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย

“กิจกรรมเน้นความปลอดภัยสูง การร่ววงรอบศาลาให้เกิดความสนุกสนาน พอ
สิ้นเทอม ปัจฉิมนิเทศ แบ่งกลุ่มจัดการแสดง มีแบบประเมิน แบ่งเป็นวิชาที่เรียนรู้สักอย่างไร
วิทยากรเหมาะสมให้ความรู้มากน้อยแค่ไหน ทุกครั้งที่จบแต่ละรุ่น เอาแบบประเมินมาปรับปรุง
แก้ไข”

นายสุชาติ ศรีชมพล, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

ภาพที่ 4.27 นายสุชาติ ศรีชมพล, วิทยากร

“ตั้งแต่เปิดเรียนมีการปรับเปลี่ยนวิชา แต่ละเทอม ไม่ซ้ำเลย เราจะปรับไปเรื่อยๆ เรามีความพร้อมเราก็ปรับใช้เลย เช่น เทอม 1 ปี 55 แผนถ่ายทอดภูมิปัญญา เทอม 2 เน้นเรื่องภาษา เตรียมรับประชาคมอาเซียน การเน้นอะไร จะมาที่ประชุมกรรมการ ได้มีการหารือกัน ในรอบเทอม กรรมการต้องมาพบให้ครบ 1 วัน ประเมินอันเก่า ผมจะเสนอความคิด ตั้งตู้ก็ตามมาแล้วมาคุยกัน การเรียนเรื่องภาษานั้นการสนทนามาใช้ชีวิตประจำวัน ทักทาย ชื่อของ พอรู้เค้าโครงว่าคุยเรื่องอะไร รวมภาษามือ ผมเกริ่นไว้กับอาสาสมัคร ภาษาจีนคิดว่าจะมีจิตอาสา แต่อาจยากเรื่องการบอกเขาว่า จะให้สอนอะไร เรามีที่ปรึกษาอยู่ คือประธานหอการค้า”

นายสมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

นอกจากกิจกรรมหลักแล้ว หลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุเลยยังมีกิจกรรมเสริม ได้แก่ การรวมกลุ่มออกเยี่ยมผู้สูงอายุ ตัดบ้าน ตัดเตียง การประสานศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 53 จังหวัดเลย เพื่อขอรับเงินสงเคราะห์ให้แก่สมาชิกผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา เช่น ยากจน ขาดผู้ดูแล การไปทัศนศึกษาออกสถานที่ และการไปร่วมงานประเพณีและวันสำคัญต่างๆ ในท้องถิ่น

“นอกจากนั้นมีกิจกรรมเสริม ไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้านตัดเตียง เราประสานศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 53 ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา หากเจอเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ไปไม่ลึก เขาเชื่อเรา เราส่งไปเขาให้หมด เขาเชื่อเครดิตเรา ทัศนศึกษาบ้าง ร่วมงานประเพณีต่างๆ ผู้สูงอายุเราจะเข้าร่วมด้วย เช่น แห่เทียนพรรษา”

นายสมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

ภาพที่ 4.28 กิจกรรมร้องเพลงของโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

ภาพที่ 4.29 กิจกรรมการร้องเพลงของโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

3.4 เส้นใยที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุเลยกับหน่วยงานต่างๆ มีตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.4.1 ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

1. ข้าราชการเกษียณ ได้แก่

- อาจารย์สมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ ข้าราชการเกษียณอายุเมื่อปี พ.ศ. 2547

อดีตผู้อำนวยการ โรงเรียน

“กรรมการมีทั้งเป็นข้าราชการและไม่ใช่ข้าราชการ ส่วนใหญ่เกษียณอายุ ข้าราชการมาแล้ว มารวมตัวกัน ผู้สูงอายุจะเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ เทศบาลให้งบประมาณเมื่อมีโครงการเสนอ หรือมาช่วยเรื่องวิทยากร”

นายสมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย.55.

- ข้าราชการเกษียณอื่นๆ เช่น นายสุชาติ ศรีชมพล ซึ่งเป็นข้าราชการครู บำนาญ ทำหน้าที่เหรียญก

“เกษียณมาได้ 12 ปี อาจารย์สมหมายก่อตั้ง อยากทำอะไรให้เป็นประโยชน์ต่อ สังคม ภรรยา อดีตครูเมืองเลย และช่วยเรื่องเหรียญก นอกจากนั้นก็มีผู้ช่วยศาสตราจารย์ แสง สาร สิทธิ อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มาโรงเรียนแล้วสนุกอบอุ่น ไม่เหงา มีเพื่อน กำหนดการ จัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น สวดมนต์ ออกกำลังกาย ร้องเพลงสนุกสนาน เช่น ยุทธยารำลึก ตึก บางระจัน เข้าสู่นี้อาชีวการ และนันทนาการ กิจกรรมเน้นความปลอดภัยสูง การร่วรอบศาลา ให้เกิดความสุขสนทน พอสันทนาการจะมีการปัจฉิมนิเทศ แบ่งกลุ่มจัดการแสดง มีแบบประเมิน แบ่งเป็นวิชาที่เรียนรู้สักอย่างไร วิทยากรเหมาะสมให้ความรู้มากน้อยแค่ไหน ทุกครั้งที่จบแต่ละรุ่น เอาแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไข”

นายสุชาติ ศรีชมพล, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย.55.

1.2 ราชการส่วนภูมิภาค

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย ได้แก่ นางยุพิน เรืองบุญ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย ทำหน้าที่ผู้สนับสนุนการจัด กิจกรรมของโรงเรียน เช่น เรื่องงบประมาณ วิทยากร

- โรงพยาบาลเลย กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ นางจิตติารีย์ ธนสิริ กาญจน์ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เป็นวิทยากร

1.3 ราชการส่วนท้องถิ่น

- เทศบาลเมืองเลย ได้แก่ นางจุฑาทิพย์ จันทร์สา ทำหน้าที่สนับสนุน เรื่องงบประมาณและวิทยากร

1.4 วัด ได้แก่ เจ้าอาวาส สนับสนุนเรื่องสถานที่ตั้งโรงเรียน

1.5 หน่วยงานอื่นๆ เช่น สสส. ที่สนับสนุนเรื่องงบประมาณในการจัด กิจกรรม

1.6 อาสาสมัครผู้สูงอายุ ทำหน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ทำ ความสะอาด ทำอาหารกลางวัน เมื่อมีการเรียนการสอน

3.5.1 สภาพแวดล้อมทางสังคม : จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดเลย

สถิติจำนวนประชากรสูงอายุในจังหวัดเลยมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ข้อมูล จากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในปี พ.ศ. 2503 จังหวัดเลยมี ประชากรทั้งสิ้น 210,535 คน ปี พ.ศ. 2513 มีจำนวน 324,684 คน ปีพ.ศ. 2523 มีจำนวน 441,342

คน ปีพ.ศ. 2533 มีจำนวน 535,842 คน ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน 577,437 คน ปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 581,511 คน และปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 585,851 คน โดยมีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 4.37, 4.35, 4.97, 6.53, 7.33, 7.55 และ 7.84 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดตามลำดับ จากข้อมูลประชากรสูงอายุชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดมีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่การดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยในภาพรวมเป็นหน้าที่ของราชการส่วนกลาง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ สถานสงเคราะห์คนชรา สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มี เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นยังมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ด้วยเหตุที่จำนวนผู้สูงอายุทวีเพิ่มขึ้น จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดเป็นชมรมผู้สูงอายุและพัฒนามาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุเลยในเวลาต่อมาภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

3.5.2 การได้รับการส่งต่อแนวคิดเรื่องผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

นอกจากแรงผลักดันเรื่องจำนวนผู้สูงอายุที่ทวีเพิ่มมากขึ้นแล้ว การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลยยังได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุจากอาจารย์มงคล จินดามัง ผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร

3.5.3 อุดมการณ์ของข้าราชการที่เกษียณอายุ

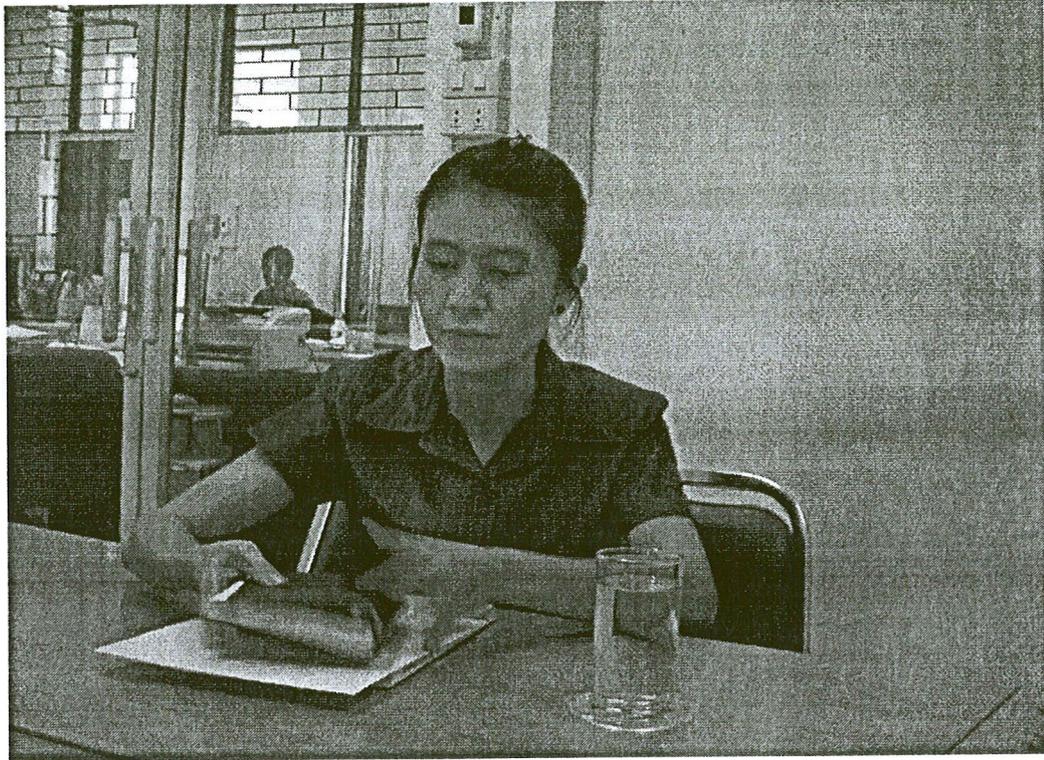
โรงเรียนผู้สูงอายุเลยมีผู้เข้าร่วมกันทำงานด้วยความเสียสละและต้องการทำเพื่อสังคม โดยส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการที่เกษียณอายุ

“เกษียณมาได้ 12 ปี อาจารย์สมหมายก่อตั้ง อยากทำอะไรให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ภรรยา อดีตครูเมืองเลย และช่วยเรื่องเหรียญกษาปณ์ นอกจากนั้นยังมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ แสงสารสิทธิ์ อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และประธานชุมชน”

นายสุชาติ ศรีชมพล, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

“แสร้งเรื่องการทำงาน โดยเฉพาะการเขียน โครงการ แก่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบโครงการของสสส. ด้วย และเป็นกรรมการประเมินชมรมผู้สูงอายุระดับจังหวัด แก่มีทีมงานด้วย ทีมงานหลากหลาย เป็นข้าราชการเกษียณ แล้ว ทุกคนที่ความสุข เขาคิดเอง เกิดจากความต้องการของเขา เกิดจากทีมงาน”

นางจุฑาทิพย์ จันทรสา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย.55.

ภาพที่ 4.30 นางจุฑาทิพย์ จันทร์สา, เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเลย

“อดีตครูวิทยาลัยเทคนิค อาจารย์เขียนโครงการเก่งกว่าที่อื่น มีรูปแบบการเขียน เขามีไอเดีย ทำแล้วไม่หยุด เช่น มีเคย์แคร่ เขาหาทาง หางบประมาณ มีอะไรเขาจะเอามาให้เราดู มา พบบ่อย”

นางฐิตารีย์ ธนสิริกานจน์, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

“กรรมการมีทั้งเป็นข้าราชการและไม่ใช่ข้าราชการ ส่วนใหญ่เกษียณอายุ ข้าราชการมาแล้ว มารวมตัวกัน ผู้สูงอายุจะเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่”

นายสมหมาย ปิภัยชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

“แรกเริ่ม ตัวแก เป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการสังคม แก่แก่ด้านการบริหาร จอมโปรเจ็ค แก่เป็นรองประธานสาขาผู้สูงอายุแห่งชาติ”

นางสาวยุพิน เรืองบุญ, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

“กรรมการมีทั้งเป็นข้าราชการและไม่ใช่ข้าราชการ ส่วนใหญ่เกษียณอายุข้าราชการมาแล้ว มารวมตัวกัน ผู้สูงอายุจะเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ เทศบาลให้งบประมาณเมื่อมีโครงการเสนอ หรือมาช่วยเรื่องวิทยากรที่จัดเป็นไปตามฐานการเรียนรู้ เรื่อง สุขภาพกาย จิต มีความสุข เริ่มต้นร้องเพลงทำนองสระกัญญะ”

นายสมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

3.5.4 พื้นฐานการเป็นชมรมผู้สูงอายุ

การที่โรงเรียนผู้สูงอายุมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือที่สามารถดึงผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์มาแต่เดิม มีความต้องการทรัพยากร นับว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุเลยก่อตั้งขึ้น กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุเลย พบว่า โรงเรียนมีพื้นฐานมาจากชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้าม ได้รับคัดเลือกเป็นชมรมดีเด่นระดับจังหวัดและระดับภาคและพัฒนาต่อยอดมาเป็นโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีพื้นฐานและประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มีการพบปะกันระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอทำให้การก่อตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งมีพื้นมาก่อนต่อยอดได้ไม่ยาก และการก่อตั้งโรงเรียนก็มีพื้นฐานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานก่อนหน้าแล้ว

“เริ่มต้นครั้งแรกเป็นนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ให้ตั้งชมรมสร้างสุขภาพ เริ่มที่การออกกำลังกาย สนับสนุนอุปกรณ์ ของบ้านหนองผักก้าม เขาทำที่ตลาด ออกกำลังกายทุกเย็น ต่อมามีการตั้งชมรมผู้สูงอายุ ดำเนินการทุกวันที่ 7 ของเดือน เทศบาลร่วมกับรพ. เช่น เงินเล็กน้อย ให้ การประกวด ชุมชนสร้างสุขภาพ ได้ทำกิจกรรมเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ หลังจากนั้นทางอาจารย์มาประชุมที่เทศบาลกับ รพ.เลย ไปช่วยกันส่งไปบ้านละสี่ห้าคน ต่อมาปีห้าสองหรือสาม นิด้า มาศึกษาการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ อาจารย์ได้ดึงจากนิด้าและสสส. ขอทำกิจกรรม เช่นการเยี่ยมบ้าน เป็นต้น อาจารย์ประชุมและคุยกับอาจารย์มงคลและพัฒนา และได้แนวคิดมาจัดโรงเรียนทางพม. ให้งบมาประชุมเครือข่าย เช่น ชมรมผู้สูงอายุ มาประชุม แกสนิทกับใครแกเชิญมาประชุม วันนั้นประเด็นที่คุย เชิญพิจิตร พะเยามาเป็นวิทยากร ผู้สูงอายุจะนั่งรอเรียน กิจกรรมจัดทุกพฤหัสบดี แก้วโมงถึงเที่ยง จัดทุกสัปดาห์ ขอวิทยากรจากหน่วยราชการต่างๆ เช่น สาธารณสุข พม. ดึงแกนนำข้าราชการครุมาร่วม อาจารย์สมหมายเป็นผอ. รร. กิจกรรมเป็นสันตนาการ ไม่ใช่นั่งเรียน แลกเปลี่ยนความรู้ ให้คิดร่วมกัน มีอะไรประดิษฐ์เป็นรายได้บ้าง เช่น ผ้าเช็ดหน้า ทำแล้วนำเสนอโครงการ ทำเพื่อเรียนรู้ ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นครูที่เกษียณเป็นหัวหน้ากลุ่ม สอนชาวบ้าน และจะต่อยอดให้กลุ่มแม่บ้านไปสานต่อ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ เป้าหมายคือ เพิ่มสันตนาการ ส่วน

รายได้คือผลพลอยได้ แกะจะประสานโรงเรียนใกล้วัด เทศบาล 5 ใช้คอมพิวเตอร์ ให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสบ้าง”

นางจุฑาทิพย์ จันทรสา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

“นโยบายปี 2547 จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ร่วมพัฒนามาตลอด เราจับมาตลอด พัฒนา มาจนอาจารย์ไปประชุมกับพม.จ. แล้วมาทำร่วมกัน เรามาทำกับอาจารย์ เป็นพี่เลี้ยงหลัก เทศบาลให้งบบ้าง รพ. จะใกล้ชิด เราจะดูแลเรื่องสุขภาพ เราต้องดูแลด้วย หลักสูตรเขามีมาแล้ว ตัวอย่างจากพะเยา พิจิตร แล้วมาปรับให้เข้ากับเรา จะเอาอะไรบ้าง อาจารย์มีไอเดีย เสียสละ เขาเขียนโครงการเอง และเราช่วยเขียนแค่ครั้งเดียว เราช่วยทำมานาน เองบรพ.มาทำ จนเขาอยู่ได้ทุกวันนี้”

นางจิตารีย์ ธนศิริกาญจน์, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

ภาพที่ 4.31 นางจิตารีย์ ธนศิริกาญจน์, เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเลย

“เป็นที่พบปะและเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ มาจากตำบลชุมชนกุดป่อง 10 ชุมชนอำเภอเมือง ตอนแรกโควตาชุมชนละ 10 คน ต่อมาทำเท่าไรก็ได้ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเรียนเก่า จบแล้วก็มาได้ เทอมเหมือนนักเรียนปัจจุบัน ประมาณ 20 สัปดาห์ พบกัน 7, 17, 27 ก่อนนี้พบกันวันพฤหัสบดี ปีนี้ปรับใหม่”

อาจารย์สมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

3.1.5 การขาดแคลนทรัพยากร

โรงเรียนผู้สูงอายุเลยเกิดขึ้นจากจำนวนผู้สูงอายุที่เริ่มมีมากขึ้น และอุดมการณ์ในการเสียดสละเพื่อสังคม ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนที่นำไปสู่ความร่วมมือคือ การขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ สถานที่ตั้ง โรงเรียน รวมทั้งเงินที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ด้วยเหตุนี้การทำงานโดยลำพังของโรงเรียนจึงไม่สามารถทำได้ และนำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน

3.5.6 แรงบันดาลใจส่วนตัว

แรงบันดาลใจของอาจารย์สมหมาย ปักษ์ชัยภูมิที่ต้องการชดเชยในสิ่งที่ตนเองรู้สึกผิด คือ การไม่ได้ดูแลแม่ยามเจ็บป่วย จึงเป็นที่มาของการทำเพื่อสังคม เพื่อให้ตนเองสบายใจอีกทั้งเพื่อให้ตนเองปลอดภัยจากโรคด้วย

“ผมเริ่มจากเรื่องสุขภาพ ผมมีแรงบันดาลใจ เป็นครูปฏิบัติตนดีด้านสุขภาพ ไม่ได้ดูแลแม่ตอนเป็นอัมภาค เราจะชดเชยได้อย่างไร เราก็เผยแพร่ความรู้ให้คนอื่น บุญจะได้คืนมาบ้าง ก่อนเกษียณเป็นเกือบทุกโรค พอมาทำเรื่องนี้ ผมออกกำลังกายด้วย โรคก็ค่อยๆ หายไป”

นายสมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55

3.5.7 การมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือ

จากการมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือในช่วงที่เป็นชมรมผู้สูงอายุหนองผักก้าม เช่น การได้รับการสนับสนุนจากสสส. จำนวนเงิน 28,500 บาท และอีก 30,400 บาท จากสสส. ให้ช่วยตั้งชมรมผู้สูงอายุหนองกุดป่อง เทศบาลเมืองเลย การมีหน่วยงานรัฐที่น่าเชื่อถือช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ ต่อมาเมื่อจะมีการจัดตั้งโรงเรียน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนงบประมาณจำนวน 122,800 บาท เพื่อผลักดันให้มีการประชุมก่อตั้งโรงเรียน การมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือนี้เอง โรงเรียนจึงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมประชุมเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 เช่น ศูนย์ประสานงานองค์การเอกชน ประจำจังหวัดเลย ผู้นำชุมชนในเทศบาลเมืองเลย โรงพยาบาลเลย เทศบาลเมืองเลย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย แกนนำผู้สูงอายุตำบลกุดป่อง เป็นต้น ตลอดจนโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและพะเยา จนนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมอื่นๆ ต่อมา

3.5 กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียน

ผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

3.6.1 โครงสร้างความร่วมมือ

เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเลยในพ.ศ. 2553 โรงเรียนกับหน่วยงานต่างๆ มีความร่วมมือกัน ดังนี้

1. มีการระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเพื่อก่อตั้งโรงเรียนร่วมกัน โดยจัดการประชุมภายใต้การสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากการประชุมทำให้ได้คณะกรรมการโรงเรียน โดยมีอาจารย์สมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ เป็นประธาน

“จากการประชุมเชิงปฏิบัติ สรุปผล กรรมการชุดก่อตั้ง 16 คนมอบให้เป็นประธาน ร่างระเบียบ แผนการเรียนมาเสนอ สถานที่ก่อตั้งสำนักงานของรร. เป็นที่วัด ใกล้บ้านประธานและ ใกล้ใจกลางเมือง ไปมาสะดวก ขอตรงนี้ก่อน เมื่อจัดทำแผน เราทำแผนว่าจะเปิดเป็นรายตำบล ได้ทุกตำบลจะดี แผนการเรียนเราร่าง มีระเบียบรร.เป็นสองเทอม กิจกรรมการเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน วันพฤหัสบดี เป็นวันครู ทดลองทำ ถ้าปากเรื่องวิทยากร เอาเรื่องสุขภาพล้วนๆ ไว้ก่อน จัดเป็น 5 ช่วง ทักทายกันให้สดชื่น นันทนาการ ใช้เติมความรู้ เชิญทุกหน่วยงานเกี่ยวข้องกับงานมาหมด โดยยกเว้นค่าตอบแทน ออกกำลังเพื่อสุขภาพ รับประทานอาหารร่วมกัน แนวทางในการจัด หลังจากทำงานผู้สูงได้ปีสองปี และมาศึกษาเรื่องนี้ ได้แนวทาง การจัดเพื่อชีวิตที่ดี สุขภาพกายจิตที่ดี การกินอยู่ การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังจากต้อนรับด้วยสรภัญญะ รำบายศรี กรอบมาตรฐานการจัด โดยเฉพาะสิทธิผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุไม่รู้จักสิทธิ เช่น สิทธิเรื่องเงินสงเคราะห์ ผมทำเรื่องให้เทอมละ 10 คน เขามีเงินสงเคราะห์ให้ รายละ 2,000 บาทต่อปี ปัจจุบันเหลือ 1,000 บาท เหลือชุมชนละ 1 คน สิทธิเงินกู้ ปลอดดอกเบี้ย ผู้สูงอายุไม่รู้ เราช่วยแนะนำ ความต้องการของผู้สูงอายุ เรามาตอบสนอง กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 รูปแบบ สนุกสนาน สานไมตรี ก่อน เติมความรู้วันละนิด จากการทำชมรมสามปี ก่อนเป็นรร. บางท่านอายุ 72 เพิ่งรู้ เช่น หลักการบริโภคนิยม เพิ่งรู้ว่าที่แท้จริงเป็นอย่างไร ความรู้ไม่มีสิ้นสุด เรื่องสุขภาพกับการออกกำลังกายร่วมกัน ผมไปทุกสถานที่ในจังหวัด การออกกำลังกายมี 3 แบบ เพื่อการแข่งขัน เพื่อสุขภาพ หมอให้ออกหรือเพื่อชีวิต เราจึงให้มีออกกำลังกายที่เป็นรูปแบบ เช่น เดินลีลาส แอร์โรบิค ฐานคิดการออกกำลังกาย คือสนุกดี มีสาระ ชนะโรครักย ใส่ใจ.. กิจกรรมที่ทำ นอกจากนั้นยังมีการออกกำลังกายตามสไตล์ผู้สูงวัย รำไม้พอง การบริหารด้วยกะลา เดินเหยียบกะลา กะลาบ่าบัด บริหารแขนไหล่ ช่วงตัว เป็นภูมิปัญญาของเราเอง”

นายสมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55

2. มีการเลือกผู้นำในการดำเนินการ จากการใช้เวทีการประชุมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียน ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายให้อาจารย์สมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ เป็นผู้นำที่เป็นทางการโดยเป็นประธานคณะกรรมการ และมอบให้อาจารย์สมหมายร่างระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ร่างแผนงาน แผนกิจกรรม ที่ประชุมมีการกำหนดสถานที่ตั้ง โรงเรียนคือที่วัดสุธัมมิการาม และให้จัดทำแผนขยายเครือข่ายออกไปยังตำบลต่างๆ ซึ่งจะพบว่า การมอบหมายให้อาจารย์สมหมายเนื่องจากประสบการณ์และความสำเร็จในการดำเนินการของชมรมผู้สูงอายุที่มีมาก่อนหน้าจึงทำได้ไม่ยาก

3. การได้ผู้สนับสนุนที่เข้าถึงทรัพยากร นอกจากได้ผู้นำที่เป็นทางการแล้ว ในการประชุมยังได้ผู้สนับสนุนที่เข้าถึงทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องงบประมาณเข้ามาช่วย ได้แก่

- การได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเลย โดยได้รับงบประมาณ 122,800 บาท รวมทั้งความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาในการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์และวิทยากรอาสา

“แต่คนทำเริ่มแรก คือ คุณจันทนา จ้อนเมือง พี่มาสานต่อที่หลังหน่วยงานผม. ให้เงินมาแสนสองของพี่มีกองทุนสวัสดิการสังคม แก่เป็นกรรมการในขณะนี้ สท. เรียกไปประชุม แก่เขียนโครงการ ไปขอ เขาให้งบมาก่อตั้ง ปีต่อมาขอเงินไปที่กองทุนผู้สูงอายุ แก่เปิดโรงเรียนมาประมาณปี 51-52”

นางสาวยุพิน เรืองบุญ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ,สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

- การได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองเลย เช่น การสนับสนุนด้านการเงิน เป็นวิทยากรอาสา และช่วยในกิจกรรมต่างๆ

“ตอนนี้อยู่ระหว่างการประสานเข้าแผนของเทศบาล และจะนำเข้าไปในแผนต่อไป เพิ่งเริ่มเอาเข้าแผน นอกจากเทศบาลช่วยประสาน ประชาสัมพันธ์ ให้ อุปสรรคคือมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนและเทศบาลล่าช้า เช่น การดูงาน รร.แจ้งกระชั้นชิดไป เราไม่สามารถทำให้ได้ แต่จะประสานกับสมาชิกสภาเทศบาลในเขตนั้น มีการเมืองแอบแฝง ทีม สท. พร้อมให้การดูแล หากเห็นขาดเหลือ อาจควักเงินให้บ้าง ในแง่การประสานงานกับผม. แก่เป็นนักประสานงานที่ดี แก่ทำงานเป็นระบบ จะเปิดรร.จะทำตาราง วิทยากรเป็นใคร และส่งตารางมาให้ทุกหน่วยงาน พร้อม และให้วิทยากรเลือกวัน หากต้องเลื่อนวัน แก่จะประสานทันที ถ้าวันไหนติดทีมสำรวจ ทีมบริหารรร.ลงมาแทน โดยปรับเป็นการจัดสันทนการไปเลย มีการร้องเพลง อวยพรวันเกิด แก่รู้เรื่องการทำงาน โดยเฉพาะการเขียนกฎ โครงการ แก่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบ

โครงการของสสส. ด้วย และเป็นกรรมการประเมินชมรมผู้สูงอายุระดับจังหวัด แกมีทีมงานด้วย ทีมงานหลากหลาย เป็นข้าราชการเกษียณแล้ว ทุกคนมีความสุข เขาคิดเอง เกิดจากความต้องการของเขา เกิดจากทีมงาน ทางเทศบาล พมจ. รพ. ให้คำแนะนำ การจัดงานบอล ผู้ว่าไปเปิด รายได้ที่เป็นกำไร แบ่งให้เครือข่าย ทั้ง 10 ชมรม เพื่อไปทำกิจกรรม และอีกส่วนเอาไว้ที่รร. เวลาทำแล้ว เชิญประธาน 10 ชมรมมาร่วม แยกแยะ ของคการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร ไม่มีค่าน้ำมัน แต่วิทยากรต้องบริจาค เพื่อช่วยกันเลี้ยงอาหาร ปัจจุบัน แยกสามารถซื้อคอมพิวเตอร์เป็นของตัวเอง เมื่อไม่ได้ใช้ระเบียบของราชการ แยกได้ราคามาถูกลง แยกต้องรายงานมาที่พม. เอกสาร ชื่ออะไร ภาพกิจกรรม รายจ่ายประจำ คือ ค่าน้ำค่าไฟวัด ค่าตอบแทนอสม. ช่วยทำอาหารบ้าง ความสะอาด จัดอาหารเที่ยง ประมาณ 4-5 คน คนละ 300 บาท เทศบาลเมืองเลย บางครั้งเงินอุดหนุนได้มาไม่เพียงพอ ได้มาเป็นเงินเฉพาะกิจมากกว่า การจะมาทำงานในชุมชนอาจล่าช้า”

นางจุฑาทิพย์ จันทร์สา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

- การได้รับการสนับสนุนจากวัด โดยโรงเรียนผู้สูงอายุเลยใช้ที่วัดเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน

“จากการประชุมเชิงปฏิบัติ สรุปผล กรรมการชุดก่อตั้ง 16 คนมอบให้เป็นประธาน ร่างระเบียบ แผนการเรียนมาเสนอ สถานที่ก่อตั้งสำนักงานของรร. เป็นที่วัด ใกล้บ้านประธานและใกล้ใจกลางเมือง ไปมาสะดวก ขอตรงนี้ก่อน”

อาจารย์สมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

- การได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลเลย

“ทางเทศบาล พมจ. รพ. ให้คำแนะนำ การจัดงานบอล ผู้ว่าไปเปิด รายได้ที่เป็นกำไร แบ่งให้เครือข่าย ทั้ง 10 ชมรม เพื่อไปทำกิจกรรม และอีกส่วนเอาไว้ที่รร. เวลาทำแล้ว เชิญประธาน 10 ชมรมมาร่วม แยกแยะ ของคการจ่ายตอบแทนวิทยากร ไม่มีค่าน้ำมัน แต่วิทยากรต้องบริจาค เพื่อช่วยกันเลี้ยงอาหาร”

นางจุฑาทิพย์ จันทร์สา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

ดังนั้นจะพบว่าในช่วง 2 ปีแรกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) นั้น เป็นช่วงระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อทำให้เกิดโรงเรียนผู้สูงอายุ

3.6.2 การบริหาร

1. การวางแผน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ บทบาท ความรับผิดชอบ ขั้นตอน และกระบวนการทำงาน เพื่อความสำเร็จ ของความร่วมมือร่วมกัน

กรณีการวางแผนของ โรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเลย พบว่ามีการวางแผนร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมกันที่ชัดเจน เริ่มตั้งแต่การวางแผนเพื่อตั้งคณะกรรมการของ โรงเรียน มีการกำหนดบทบาทให้อาจารย์สมหมายเป็นประธานคณะกรรมการ รับผิดชอบในการ จัดทำร่างระเบียบข้อบังคับ แผนงาน กิจกรรม เสนอต่อที่ประชุม อาจารย์สมหมายได้ประชุมหารือ กับอาจารย์มงคล ผู้ริเริ่มแนวคิดเรื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุและอาจารย์พัฒนา ที่ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ พระยา เกี่ยวกับหลักสูตร แผน กิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน เรียนรู้จากสิ่งที่ดีและสิ่งที่ต้อง ปรับปรุงของโรงเรียนทั้งสอง นำมาประยุกต์ใช้กับโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

“ภายหลังการก่อตั้งแล้ว ยังไม่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เช่น รพ. พม. เทศบาล รร. อื่นเลย”

นางจุฑาทิพย์ จันทรสา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

2. การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงาน ต่างๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยโปร่งใสและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยมีการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน และการหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่าง โรงเรียนกับ หน่วยงานสนับสนุน เช่น โรงพยาบาลเลย เทศบาลเมืองเลย

3. การติดต่อสื่อสาร โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการสื่อข้อความ/การ สื่อสารช่องทางต่างๆ ได้แก่ การประชุม การโทรศัพท์ นอกจากการประชุมกับพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โรงพยาบาลเลย เทศบาลเมืองเลย โรงเรียนผู้สูงอายุยังมีการประชุม กับสมาชิกภายในเป็นประจำด้วย

“อดีตครูวิทยาลัยเทคนิค อาจารย์เขียน โครงการเก่งกว่าที่อื่น มีรูปแบบการเขียน แต่เขามีไอเดีย ทำแล้วไม่หยุด เช่น มีเคย์เคร์ เขาหาทาง หางบประมาณ มีอะไรเขาจะเอามาให้เราดู มาพบบ่อย ติดต่อทางโทรศัพท์”

นางฐิติริย์ ธนสิริกาญจน์, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

“การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เราประสงค์ติดต่อไป เราจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เราเชิญ หลังจากนั้น เราทำแผ่นพับออกไป ให้หน่วยงานเหล่านั้นเป็นที่ปรึกษา เราก็ส่งเป็นหนังสือและแผ่นพับว่ามีชื่อท่าน ทำให้การทำงานง่ายขึ้น ผมส่งไป บางแห่งอ่าน บางแห่งไม่อ่าน บางที่โทรหาว่ายินดี”

นายสมหมาย ปัทม์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

4. ความเป็นอิสระ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่ออิสระของหน่วยงาน กรณีดังกล่าวพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุเลยมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานที่เข้ามามีมือก็ยินดีช่วยสนับสนุนเพื่อบรรลุเป้าหมายการให้บริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน

5. การจัดการความขัดแย้ง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีวิธีการจัดการความขัดแย้งร่วมกันหากมีความไม่เข้าใจและความขัดแย้งเกิดขึ้น กรณีนี้เช่นเดียวกับกรณี “ความเป็นอิสระ” แม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเลยก่อตั้งมาประมาณ 2 ปี แต่พบว่า มีความพยายามร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในระดับสูง ทั้งความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโรงเรียน และระหว่างสมาชิกในโรงเรียนเอง อย่างไรก็ตามยังไม่พบเรื่องความขัดแย้งเกิดขึ้น จะมีก็ความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างคณะกรรมการของโรงเรียนด้วยกัน โดยวิธีการที่อาจารย์สมหมายในฐานะประธานคณะกรรมการดำเนินการคือ การปรึกษาหารือเพื่อหาข้อยุติ

“ในการทำงานร่วมกันมีปัญหาอุปสรรค เช่น ความคิดไม่ตรงกันเกี่ยวกับกิจกรรม แต่เป็นเรื่องเล็ก เขาก็คุยกันอาจารย์เป็นคนจัดการ ดิฉันจะเป็นที่ปรึกษา กรรมการจะฟังอาจารย์ไม่มีปัญหาอะไร”

นางฐิตารีย์ ธนสิริกาญจน์, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

6. การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางค่านิยม วัฒนธรรม สถานภาพได้ กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุเลย มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนหรือองค์กรภาคประชาชนด้วยกัน แต่พบว่าโรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานที่แตกต่างได้

“การปรับตัว แก่เป็นข้าราชการมาก่อนก็ปรับตัวเข้ากันได้ หากเขาต้องการจัดทำกิจกรรมเพื่อสรุปผลงาน เรามาปรับ โครงการให้เป็นการประชุมไป เพื่อให้ได้งบประมาณ”

นางจุฑาทิพย์ จันทรสา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

5. การได้รับการยอมรับระหว่างกัน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีการยอมรับการทำงานซึ่งกันและกัน โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยที่เข้ามาร่วมมือมีการมอบหมายงานกำหนดความรับผิดชอบในการทำงานจากการประชุมร่วมกัน ทำให้เกิดการไว้วางใจยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี

“อาจารย์มีไอเดีย เสียสละ เขาเขียนเอง และเราช่วยเขียนแค่ครั้งเดียว เรา่วมทำมานาน เองบรพ.มาทำ จนเขาอยู่ได้ทุกวันนี้ เราเรียกมาจัดแจง มี 10 หมู่บ้าน เราได้รางวัล รร.เอาเข้ามาเอาชมรมมารวมเป็น ชมรมตำบลกุดป่อง จุดประสงค์เพื่อขยายชมรมนอกตำบล ในของเราก็เวียนไปเยี่ยมชุมชนทั้ง 10 ตำบล แล้วเอาเรื่องรร.มาเข้าชมรมตำบลกุดป่อง รพ. ไปร่วมกิจกรรม จัดงานบอกร่วมกัน 2 ปี จัดตอนกลางคืน ขายโต๊ะ ตอนแรกให้ชมรมหมด ปีที่สอง ให้ชมรมย่อย และรร. เพื่อให้ชมรมขายบัตรให้ สมาชิกจำกัดรุ่นละ 40 ปีงบประมาณ 55 จะรับไม่จำกัด การกระจาย เวทีผู้สูงอายุของรพ. และโทรศัพท์ หาประธาน การหาคนมาสนับสนุนเขาไม่ได้บอกว่าใครเป็นหลัก ปัญหาอุปสรรคของรร. เรื่องงบประมาณน้อย เขามีเป็นทีมทำ หากอาจารย์ไม่อยู่อาจไม่เข้มแข็งเท่า แต่ทำได้ จ่ายค่าน้ำค่าไฟ ให้วัด ตอนที่จำกัดอยู่ 10 ชุมชน ปีนี้ จะขยายนอกเมือง จะจัดเป็นหน่วยเรียนรู้ไปขยายความคิด เราไปเป็นที่เลี้ยง โดยได้งบจาก สสส.”

นางจุฑาทิพย์ จันทรสา, สัมภาษณ์, 3 มิ.ย. 55.

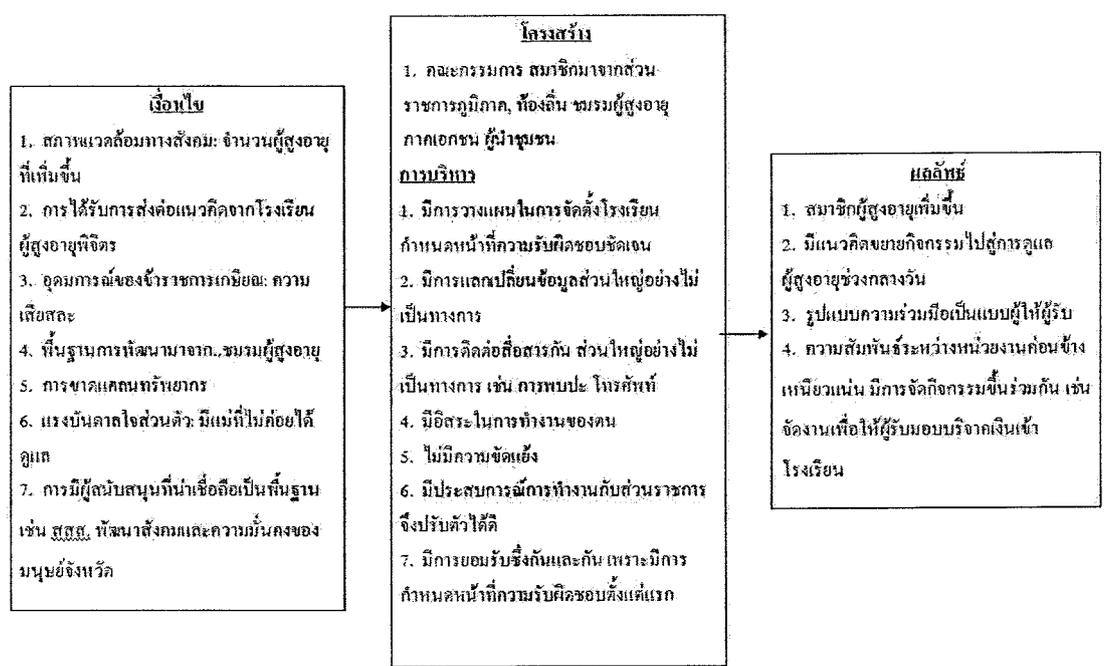
3.6.3 ผลลัพธ์ของความร่วมมือ ผลที่เกิดจากความร่วมมือระหว่าง

โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1. ประสิทธิภาพ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ ความสามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานตามที่กำหนดไว้ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีระดับของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น เช่น มีการติดต่อสื่อสาร มีการจัดกิจกรรม มีการรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันมากขึ้น 3. ความเสมอภาค โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานเกี่ยวข้องมีความเสมอภาคกันในความร่วมมือ และ 4. ความเหนียวแน่นของเครือข่าย โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเหนียวแน่น เช่น การพัฒนาโครงการใหม่ๆ หรือร่วมมือกันในรูปแบบอื่นๆ เพื่อจัดบริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกัน ประเด็นทั้ง 4 ประการผลการศึกษาพบว่า

ในด้านประสิทธิผล โรงเรียนผู้สูงอายุเลยและหน่วยงานที่เข้าร่วมมีกันนั้น สามารถบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตนเอง คือ การส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อันเป็นพันธกิจหนึ่งของหน่วยงานของตน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกัน โรงเรียนผู้สูงอายุเลย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นประจำและมีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียน กำลังมีแผนขยายเครือข่ายไปยังอำเภออื่นๆ ด้วย ในด้านความเสมอภาค พบว่า การทำงานของ โรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ เป็นไปตามบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบตามที่คณะกรรมการผู้ ก่อตั้งโรงเรียนได้มอบหมาย อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังคงอยู่ในฐานะผู้ขอรับความช่วยเหลือจากส่วน ราชการและหน่วยงานเอกชนในเรื่องงบประมาณ ในขณะที่ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน เป็นที่ เลี้ยงและผู้สนับสนุน ในด้านความเหนียวแน่นของเครือข่าย พบว่า โรงเรียนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมีความเหนียวแน่นค่อนข้างสูง เนื่องจากมีพื้นฐานความสัมพันธ์มาจากความสัมพันธ์ใน การจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมาก่อน นอกจากนั้นความเหนียวแน่นอาจเพิ่มขึ้นในอนาคตจาก การที่โรงเรียนมีโครงการขยายเครือข่ายไปยังอำเภออื่นๆ ด้วย

“ปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่อื่นมาเรียน หากเปิดที่อื่นผมจะไปเป็นที่เลี้ยง บั้นชมรมให้ยืน ได้ ผมจะเป็นจิตอาสาไปทำให้เขาเข้มแข็ง แม้แต่เรื่องทำโครงการ ผมจะช่วยเขียนให้เขาเสนอขอต. พิจารณาเอาเข้าแผน นอกเขตอำเภอเมือง ตำบลไหนพร้อม ยินดีมาช่วย ผมอยากใช้ รร.ผู้สูงอายุเลย หน่วยจัดการเรียนผาน้อย”

นายสมหมาย ปักษ์ชัยภูมิ, สัมภาษณ์, 2 มิ.ย. 55.

แผนภูมิที่ 4.3 เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือ กระบวนการความร่วมมือ (โครงสร้างและการบริหาร) ผลลัพธ์ของความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเลย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้ามกรณี

จากความเป็นมาของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลย แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ และผลลัพธ์อันเกิดจากความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ลำดับต่อไปเป็นการเปรียบเทียบความร่วมมือในการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่ง ผลการศึกษาพบว่า

1. แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรซึ่งดำเนินการโดยองค์กรภาคประชาชน/องค์กรภาคเอกชนแห่งแรกของไทย ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของแนวคิดดังกล่าวไปยังส่วนราชการ คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข ราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งส่งผลกระทบต่อองค์กรภาคประชาชน/องค์กรภาคเอกชนในจังหวัดอื่นๆ นำมาซึ่งการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุอีก 2 แห่ง คือ โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา และเลย

แนวคิดภายใต้การก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นแนวคิดก้าวหน้า โดยโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่จุดประกายโดยผู้นำที่มีความรู้เรื่องบทบาทสิทธิและหน้าที่ของผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการก่อตั้งของโรงเรียนทั้งสามแห่งพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรนั้นสามารถระบุแนวคิดการก่อตั้งได้ครอบคลุมอย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและเลยจะไม่มีแนวคิดของการก่อตั้ง เป็นแต่เพียงว่าโรงเรียนสองแห่งหลังได้รับอิทธิพลจากโรงเรียนแรก แนวคิดการก่อตั้งจึงเป็นแนวคิดเดียวกันแต่ไม่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ตารางที่ 4.1 วิเคราะห์แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
เป็นไปตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)	/	ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	
เป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	/		
เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546	/		

ตารางที่ 4.1 วิเคราะห์แนวคิดในการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และ 11	/	ได้รับอิทธิพลจากแนวคิด โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	
เป็นไปตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ	/		
เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	/		
เป็นไปตามความเห็นของสภาการศึกษาแห่งชาติ	/		
เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	/		
เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551	/		
เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545	/		

2. เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

การเกิดโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร ซึ่งอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา ภาคเหนือตอนบน และโรงเรียนผู้สูงอายุเลย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งสามแห่งไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองเพียงลำพัง หากต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเอง โดยโรงเรียนแต่ละแห่งมีเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการโดยเปรียบเทียบ ดังแสดงในตารางที่ 4.2 โดยพบว่าเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ จำนวนผู้สูงอายุ อุดมการณ์ของข้าราชการเกษียณอายุ สภาพแวดล้อมทางการเมือง การส่งต่อความคิดเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุ พื้นฐานการรวมตัวของผู้สูงอายุ ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ คลังปัญญาผู้สูงอายุ แรงแบบคัลเจอร์ของผู้ก่อตั้งและการมีผู้สนับสนุนที่น่าเชื่อถือ

ตารางที่ 4.2 วิเคราะห์เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
สภาพแวดล้อมทางสังคม: จำนวนผู้สูงอายุ	/	/	/
อุดมการณ์ของข้าราชการ ที่เกี่ยวข้องอายุ	/	/	/
สภาพแวดล้อมทาง การเมือง	/		
ได้รับอิทธิพลของแนวคิด เรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุจาก ที่อื่น		/	/
พื้นฐานการเป็นชมรม ผู้สูงอายุ/คลังปัญญา	/		/
แรงบันดาลใจส่วนตัว			/
การมีผู้สนับสนุนที่ น่าเชื่อถือ	/	/	/

3. กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ

ด้านกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างและด้านการบริหาร โดยโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลยมีโครงสร้างและการบริหารโดยเปรียบเทียบ ดังนี้

3.1 ด้านโครงสร้าง

โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลยมีโครงสร้างองค์การรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย กรรมการจากราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการเกษียณอายุ พระ องค์กรพัฒนาเอกชน/หน่วยงานเอกชน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุ/คลังปัญญาผู้สูงอายุ และมีที่ปรึกษา ประกอบด้วย พระ ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนในพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 วิเคราะห์กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ด้านโครงสร้าง

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
คณะกรรมการ			
ส่วนราชการ (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค)			
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	/		/
ผู้อำนวยการ โรงเรียน		/	
นายอำเภอ		/	
วัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ		/	
โรงพยาบาล			/
ราชการส่วนท้องถิ่น			
เทศบาล	/	/	/
องค์การบริหารส่วนตำบล	/	/	
อื่นๆ			
พระ		/	/
ข้าราชการเกษียณอายุ	/	/	/
สมาคมข้าราชการบำนาญ/หน่วยงานเอกชน		/	/
อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ	/		/
ชมรมผู้สูงอายุ/คลังปัญญาผู้สูงอายุ	/		/
ที่ปรึกษา			
พระ		/	/
นักการเมืองท้องถิ่น : อบจ. เทศบาล อบต.		/	/

ตารางที่ 4.3 วิเคราะห์กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ด้านโครงสร้าง (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด/ศูนย์พัฒนาสังคม			/
นายอำเภอ		/	
สาธารณสุขจังหวัด			/
โรงพยาบาล			/
การศึกษานอกโรงเรียน			/
โรงเรียน			/
สมาคม/ ชมรม/ มูลนิธิ		/	/
ชุมชนในพื้นที่			/

3.2 ด้านการบริหาร

ในด้านการบริหาร โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลย มีกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ด้านบริหาร โดยเปรียบเทียบ ดังตารางที่ 4.4 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุที่สามแห่งขาดการวางแผนร่วมกันจะมีเพียงการวางแผนก่อนการจัดตั้งเท่านั้น ในด้านการสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนทั้งสามแห่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอ โดยส่วนใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นฝ่ายไปพบกรรมการ/ที่ปรึกษาเพื่อหารือและแจ้งข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารที่เป็นทางการ เช่น การประชุม และการสื่อสารไม่เป็นทางการ เช่น การใช้โทรศัพท์ การพบปะระหว่างกรรมการ/ผู้จัดการของเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล การเป็นอิสระในการทำงานของหน่วยงาน พบว่าความร่วมมือในการบริหารจัดการไม่มีผลกระทบต่อภารกิจของหน่วยงาน เนื่องจากเรื่องผู้สูงอายุหนึ่งในภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักในหน้าที่ที่ต้องให้ความสำคัญและให้บริการแก่ผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนทั้งสามแห่งยังไม่เกิดความขัดแย้งกับหน่วยงานที่เข้าร่วมมือ แต่มีข้อสังเกตคือ โรงเรียนมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ เช่น เรื่องการตรงต่อเวลาของวิทยากรและการสอนให้ตรงตามหลักสูตรที่กำหนดแล้ว โดยโรงเรียนมีวิธีการจัดการกับปัญหาโดยการพูดคุยปรึกษาหารือกัน เรื่องการทำงานท่ามกลางความแตกต่าง นับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญทำให้โรงเรียน

ผู้สูงอายุพิศตรแยกออกมาเทศบาลตำบลแม่ใจมาตั้งที่โรงเรียนบ้านเนินยาว เนื่องจากปัญหาเรื่องการทำงานกับส่วนราชการ สำหรับประเด็นสุดท้ายเรื่องการได้รับการยอมรับระหว่างกัน พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา เลย สามารถทำงานเพื่อผู้สูงอายุจนได้รับรางวัลจึงนับว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนได้รับการยอมรับ

ตารางที่ 4.4 วิเคราะห์กระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ด้านการบริหาร

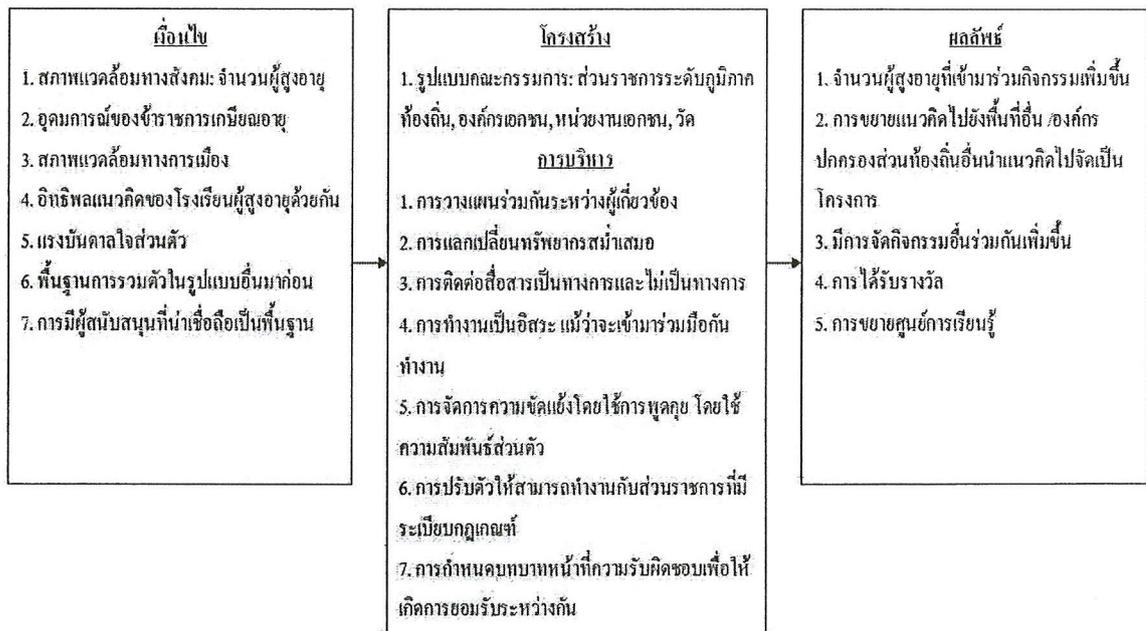
ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิศตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
การวางแผน			/
การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศ	/	/	/
การติดต่อสื่อสาร	/	/	/
การเป็นอิสระ	/	/	/
การจัดการความขัดแย้ง			
การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง	/	/	/
การได้รับการยอมรับระหว่างกัน	/	/	/

2. ผลลัพธ์ของความร่วมมือ

เมื่อโรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันบริหารจัดการ ทำให้เกิดผลลัพธ์อันเกิดจากความร่วมมือ ในที่นี้ ผลลัพธ์ที่เกิดจากความร่วมมือในการบริหารจัดการ โดยเปรียบเทียบ พบว่าในด้านประสิทธิผล พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายของตนในการจัดสวัสดิการ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมตัวของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ พบว่า โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีการจัดกิจกรรมร่วมกันเพิ่มเติม ด้านความเสมอภาคของโรงเรียนกับหน่วยงานต่างๆ การวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์แบบผู้รับกับผู้ให้ ในประเด็นสุดท้าย ความเหนียวแน่นของเครือข่าย การวิจัยพบว่า แม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น โดยขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดทำ แต่โรงเรียนกับหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีการพัฒนาความสัมพันธ์และการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันในระยะเวลาอันใกล้ ทำให้ความสัมพันธ์ยังคงหลวมไม่เหนียวแน่นเท่าที่ควร

ตารางที่ 4.5 วิเคราะห์ผลลัพธ์ของความร่วมมือ

ประเด็น	โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร	โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา	โรงเรียนผู้สูงอายุเลย
ประสิทธิผล ได้แก่ มีนักเรียนเพิ่มขึ้น ได้รับยกย่องจากส่วน ราชการ	/	/	/
ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น	/	/	/
ความเสมอภาค			
ความเหนียวแน่นของ เครือข่าย			

แผนภูมิที่ 4.4 เงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือ กระบวนการความร่วมมือ (โครงสร้างและการบริหาร) ผลลัพธ์ของความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตอนที่ 5 การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งในช่วยเหลือตนเองของข้าราชการเกษียณอายุกลุ่มหนึ่งในชุมชนควบคู่ไปกับบริการสังคมสงเคราะห์ที่ได้จากรัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชรา ที่จัดโดยราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่น เมื่อกลุ่มข้าราชการเกษียณรวมตัวกันเป็น โรงเรียนผู้สูงอายุและจดทะเบียนเป็นองค์กร

สาธารณประโยชน์/องค์กรสวัสดิการชุมชนตาม “ข้อกำหนดคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นคำขอและการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ พ.ศ. 2548” และตาม “พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550” การจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์หรือองค์กรสวัสดิการชุมชนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ การวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ 2) เพื่อศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ 3) เพื่อศึกษาผลลัพธ์อันเกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ 2. เพื่อวิเคราะห์ข้ามกรณีความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลย และ 3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาความร่วมมือการในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า

1. ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผู้สูงอายุ คือ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โรงพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข นายอำเภอ ผู้อำนวยการโรงเรียน ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) หน่วยงานเอกชนและวัด ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนประกอบด้วยตัวแสดงไม่จำกัดเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชนที่ก่อตั้งเท่านั้น เนื่องจากองค์กรดังกล่าวไม่สามารถบริหารจัดการได้สำเร็จเพียงลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการและหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ แต่ละตัวแสดงมีบทบาทหน้าที่หลักของตน ในขณะที่เดียวกันก็เข้ามามีบทบาทต่อโรงเรียนหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ส่วนราชการทั้งราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในฐานะพี่เลี้ยงหรือผู้สนับสนุนให้กับโรงเรียน โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และสนับสนุนเรื่องงบประมาณ หน่วยงานเอกชนทำหน้าที่สนับสนุนเรื่องงบประมาณ วัดโดยเข้าอาวาสหรือโรงเรียนสนับสนุนเรื่องสถานที่จัดการเรียนรู้ และอาสาสมัครซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุทำหน้าที่ประสานงานกับผู้สูงอายุเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียนและชักชวนผู้สูงอายุให้มาเรียนที่โรงเรียนผู้สูงอายุ ข้อสังเกตจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยามีจุดเด่นเรื่องการสรรหาที่ปรึกษา/กรรมการที่เข้าถึงทรัพยากรเพื่อที่โรงเรียนจะได้ขอความช่วยเหลือได้ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุเลยมี

จุดเด่นเรื่องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างตัวแสดงที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อตั้งและมีปรึกษา/กรรมการที่เข้าถึงทรัพยากรเช่นกัน ในขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการเกษียณ/ชาวบ้านในชุมชน แม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรจะก่อตั้งเป็นโรงเรียนแรกแต่ความก้าวหน้าในการดำเนินการกลับล่าช้ากว่าโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและเลย ดังนั้น แนวทางในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการ โดยเอกชนจะดำเนินการไปได้ นั่น ควรจะมีที่ปรึกษาและคณะกรรมการจากราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะได้มีบุคคลที่สามารถเข้าถึงทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องงบประมาณเพื่อนำมาดำเนินการได้ แต่บุคคลเหล่านี้ควรเข้ามาเป็นเพียงพี่เลี้ยงหรือผู้สนับสนุน โดยปล่อยให้ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุตรงตามความต้องการ และให้อาสาสมัครทำหน้าที่ประสานเชิงรุกระหว่างโรงเรียนกับผู้สูงอายุในพื้นที่

2. หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร พะเยาและเลย พบว่า หลักสูตรมีจุดร่วมคือ “มุ่งเน้นความเพลิดเพลิน ไม่ให้ผู้สูงอายุเหงา โดยไม่เน้นเรื่องวิชาการเป็นหลัก” เช่น ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด การร้องเพลง การออกกำลังกาย การทำสวนศึกษา โดยมีข้อสังเกตคือ หลักสูตรเป็นไปตามความถนัดของผู้ก่อตั้ง โรงเรียนและวิทยากรท้องถิ่น เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา อาจารย์พัฒนา มีความรู้เรื่องดนตรีก็นำความรู้เรื่องดนตรี ฝึกกลัมนี้อุปกรณ์ตอบสนองของสมอง เมื่อมีการเปลี่ยนโน้ตดนตรี โรงเรียนผู้สูงอายุเลย จัดกิจกรรมร้องเพลง การออกกำลังกายด้วยอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์จากกะลา สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร เน้นการออกกำลังกาย และการสร้างรายได้เพิ่มเติม เช่น การทำพรมเช็ดเท้าของชาวบ้านและอาจารย์มงคลตลาดจำหน่ายให้ เป็นต้น จากหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งจะพบความแตกต่างในรายละเอียด ขึ้นอยู่ว่าผู้ก่อตั้งโรงเรียนจะให้ความสำคัญและขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงไม่ควรกำหนดตายตัว ควรปรับให้สอดคล้องกับศักยภาพและทุนทางสังคมของแต่ละท้องถิ่น เช่น กิจกรรมที่มีวิทยากรท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุได้ รวมทั้งกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

3. วิธีการจัดการเรียนการสอน

เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรหยุดจัดกิจกรรมไปเนื่องจากอุทกภัยหลังจากนั้นเมื่อหันกลับมาจัดกิจกรรม โรงเรียนกำหนดวันที่จัดการเรียนการสอนช่วงเปิดภาคการศึกษา เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนในระบบ คือ มี 2 ภาคการศึกษา (พฤษภาคม-กันยายน) และ

(พฤศจิกายน- มีนาคม) รับผู้สูงอายุรุ่นละ 20 คน ระยะเวลาในการเรียนรุ่นละ 3 เดือน เรียนสัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 4 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 9.00-13.00 น. การเปิดสอนในช่วงเดียวกับการเรียนการสอนในระบบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนจะมีนักเรียนที่เป็นลูกหลานมาร่วมเรียนด้วย โดยจัดการเรียนการสอนที่อาคารไม่ใช้แล้วของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนลดลง ทำให้อาคารเรียนว่างสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา หลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาแบ่งเป็น 3 เดือนๆ ละ 4 ครั้งๆ (สัปดาห์ละ 1 วัน) ละ 3 ชั่วโมง เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 น. รวมเวลาเรียน 12 ครั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาจัดการเรียนการสอนในวัด อย่างไรก็ตามโรงเรียนไม่ได้กำหนดวันเปิดเรียนที่แน่นอน เนื่องจากการเปิดเรียนขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ก่อตั้งเป็นหลัก และโรงเรียนผู้สูงอายุเลย โรงเรียนมีระยะเวลาเรียน 3 เดือนๆ ละ 3 ครั้ง เวลา 09.00-12.00 น. ทุกๆ วันที่ 7, 17, และ 27 ของเดือน โดยเปิดการเรียนการสอนตามภาคการศึกษาของโรงเรียนปกติ

จากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งสามแห่งพบว่า ส่วนใหญ่เปิดการเรียนการสอนตามภาคการศึกษาปกติมีเพียงโรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาที่ไม่ได้กำหนดชัดเจน เรียนสัปดาห์ละ 1 วันๆ ละ 3 ชั่วโมง ในการจัดการเรียนการสอนมีลูกหลานมาร่วมเรียนด้วย เพื่อสร้างความผูกพันระหว่างปู่ย่าตายายกับหลาน เชื่อมคนสองวัยเข้าด้วยกัน ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุตามการเปิดภาคการศึกษาปกติ เพื่อดึงลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนสองวัย ลูกหลานสามารถเรียนรู้จากภูมิปัญญาของปู่ย่าตายายได้ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมใช้เวลา 3 ชั่วโมงต่อวัน/สัปดาห์ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพบปะเพื่อนฝูงพอสมควร และไม่กินเวลานานเกินไป ในเวลาที่เหลือช่วงบ่ายสามารถกลับบ้านไปดูแลลูกหลาน ทำกิจกรรมที่บ้านหรือบางรายกลับไปทำมาหากิน สำหรับสถานที่จัดการเรียนการสอนอาจเป็นที่วัดซึ่งมีการจัดกิจกรรมอื่นๆ อยู่แล้ว หรืออาจเป็นที่โรงเรียนที่ปัจจุบันมีนักเรียนน้อยลงและมีพื้นที่ว่างเพียงพอสำหรับจัดการเรียนการสอนร่วมทั้งสามารถดึงนักเรียนที่เรียนอยู่มาจัดกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุได้ด้วย การเลือกวัดหรือโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถเข้าถึงทรัพยากรของผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบกับความพร้อมของสถานที่เป็นสำคัญ ค่าใช้จ่ายในการขอใช้สถานที่เป็นไปตามข้อเท็จจริง เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ อย่างไรก็ตามการใช้วัดก็มีจุดเด่นคือ การได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสเรื่องอาหารหรือของว่างในบางโอกาส

4. ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

4.1 โครงสร้างความร่วมมือ มีการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมเป็น

ผู้สนับสนุน โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยาและเลย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดแนวคิดมาจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร มีพัฒนาการที่ก้าวเพิ่มขึ้นจากโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร เนื่องจากการสรรหากรรมการของโรงเรียนที่สามารถเข้าถึงทรัพยากร เช่น ราชการส่วนภูมิภาค เช่น นายอำเภอ โรงเรียน โรงพยาบาล

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ช่วยให้คำแนะนำและช่วยเรื่องงบประมาณในการดำเนินจัดกิจกรรม การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการ และองค์กรเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านการเงินไม่เช่นนั้น การดำเนินการของโรงเรียนจะไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องทำงานประจำกับโรงเรียนแต่เมื่อมีการประชุม การจัดกิจกรรมของโรงเรียน บุคคลเหล่านี้ควรให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อช่วยติดตามให้คำแนะนำแก่โรงเรียน นอกจากการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมแล้ว โรงเรียนผู้สูงอายุจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยวัดหรือโรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยมีวิทยากรและอาสาสมัครทำงานร่วมกับผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาสาสมัครนับเป็นหัวใจสำคัญในการเชื่อมประสาน แจกข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนไปยังผู้สูงอายุ และยังทำหน้าที่แจ้งปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุแก่โรงเรียนเพื่อนำความต้องการมากำหนดเป็นกิจกรรมต่อไป

4.2 การบริหาร ความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ ใน

ประเด็นเรื่องการวางแผน การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร ความเป็นอิสระ การจัดการความขัดแย้ง การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง การได้รับการยอมรับระหว่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า

- การวางแผน โรงเรียนผู้สูงอายุเพียงแห่งเดียวที่มีการวางแผนร่วมกัน คือ โรงเรียนผู้สูงอายุเลย อย่างไรก็ตามการวางแผนร่วมกันเป็นเพียงระยะการก่อตั้งหลังจากนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุเลยก็ขาดการวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานที่เข้าร่วมมือ ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและพะเยาไม่ได้เกิดจากการวางแผนร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องแต่เกิดจากอุดมการณ์ของผู้ก่อตั้ง อย่างไรก็ตามการขาดการวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนผู้สูงอายุเลยทำให้ขาดการวางทิศทางและแก้ปัญหาาร่วมกันซึ่งมีผลกระทบต่อความก้าวหน้าในการดำเนินการของโรงเรียน กล่าวคือ อาจทำให้โรงเรียนขาดความยั่งยืนและขาดความเข้มแข็ง โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตรและพะเยาเป็นตัวอย่างของการขาดการวางแผน เมื่อขาดการวางแผนร่วมกันแล้ว โรงเรียนผู้สูงอายุเสมือนทำงานอย่างโดดเดี่ยว แก้ปัญหาด้วยตนเองซึ่งทำได้บ้างทำไม่ได้บ้าง เช่น เรื่องการขาดงบประมาณ และต้องใช้เงินส่วนตัวของผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ เนื่องจากความท้อใจเรื่องการเขียนโครงการแล้วไม่ผ่านเพราะขาดพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ เป็นต้น

- การสนับสนุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งมีการสนับสนุนเทคโนโลยีซึ่งกันและกันโดยใช้การพบปะอย่างไม่เป็นทางการกับหน่วยงานที่เข้าร่วมมือ เช่น โทรศัพท์ การพบปะโดยตรง ส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานที่ร่วมมือกับโรงเรียนจะทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้คำแนะนำ ในขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุจะทำหน้าที่ผู้รับ

ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ดังนั้น การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ นั้น หน่วยงานที่เข้มาร่วมมือจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- การติดต่อสื่อสาร โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งมีการติดต่อสื่อสารตาม แนวนอนระหว่าง โรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารมีทั้งที่เป็นทางการ เช่น การประชุม และการสื่อสารไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะตามงานต่างๆ การใช้โทรศัพท์ ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารกับผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนจากบนลงล่างผ่านอาสาสมัคร ทั้งการสื่อสารที่เป็นทางการ เช่น จดหมายแจ้งการจัดกิจกรรมของโรงเรียน โดยเจ้าอาวาส และการสื่อสารไม่เป็นทางการ เช่น อาสาสมัครพบปะ โดยตรงกับผู้สูงอายุ การพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียน กับหน่วยงานที่เข้มาร่วมมือให้มีประสิทธิภาพควรเป็นการติดต่อสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในขณะที่การติดต่อสื่อสารระหว่าง โรงเรียนผู้สูงอายุอาจไม่จำเป็นต้องแจ้งด้วย จดหมายแต่ควรสื่อสารผ่านอาสาสมัคร เนื่องจากอาสาสมัครเป็นชาวบ้านที่รู้จักและใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ การชักชวนผู้สูงอายุเข้ามาเรียนที่โรงเรียนจึงทำได้เป็นอย่างดี หรืออาจใช้ชมรมผู้สูงอายุ เป็นเวทีในการติดต่อสื่อสาร หรือเวทีที่ส่วนราชการเป็นช่องทางในการเชิญชวน

- การจัดการความขัดแย้ง แม้ว่าความขัดแย้งยังไม่เกิดขึ้นกับ โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งกับหน่วยงานที่เข้มาเกี่ยวข้อง แต่หากความขัดแย้งเกิดขึ้น หน่วยงานที่เข้มาให้ความร่วมมือและ โรงเรียนควรใช้วิธีการปรึกษาหารือ พุดคุยกันเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่าง โรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ เช่น เรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ของส่วนราชการในการขอเงินอุดหนุน การเขียนโครงการ อันอาจนำมาซึ่งความไม่เข้าใจและความไม่วางใจกันจนนำไปสู่ความขัดแย้งได้

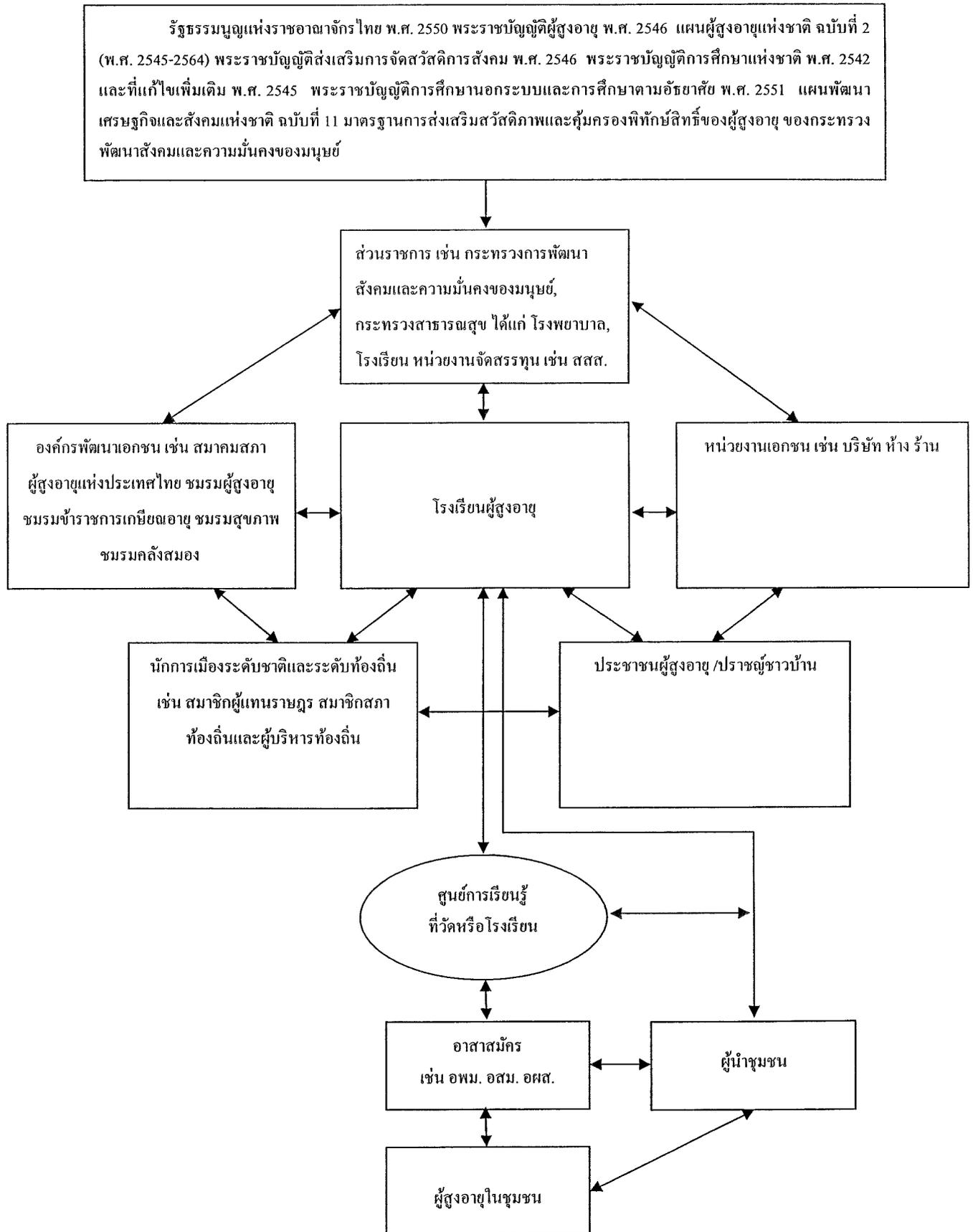
- การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง เนื่องจากผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ของ โรงเรียนผู้สูงอายุเคยเป็นข้าราชการมาก่อนทำให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมการทำงานของราชการเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามประสบการณ์ที่เคยเป็นข้าราชการก็มีได้หมายความว่า จะไม่เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์การขอเงินอุดหนุน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุเคยโดยอาจารย์มงคลจะมีประสบการณ์เรื่องการเขียน โครงการเพื่อเสนอขอเงินอุดหนุนมากที่สุด ในขณะที่โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา โดยอาจารย์พัฒนามีประสบการณ์เรื่องการเขียนโครงการ น้อยที่สุดและไม่พอใจกับการที่ต้องเขียนโครงการเพื่อขอเงิน โดยคิดว่าราชการควรยื่นมือเข้ามา สนับสนุน โดยมีต้องร้องขอ นอกจากนั้นอาจารย์พัฒนายังคิดว่าขั้นตอนการทำงานของราชการที่ ต้องใช้เวลาเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของโรงเรียน การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุเรื่องการทำงานท่ามกลางความแตกต่างนี้ ส่วนราชการควรเข้มาให้ความรู้

ความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุน รวมทั้งควรลดขั้นตอนและระยะเวลาในการทำงานของส่วนราชการเพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของการทำงานของชุมชนต่อไป

- การได้รับการยอมรับระหว่างกัน โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งกำเนิดมาจากกลุ่มคลังสมอง ชมรมผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ที่มีต้นทุนทางสังคม เช่น เป็นกรรมการ ชมรมผู้สูงอายุ เป็นประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ ประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ ประกอบกับ โรงเรียนผู้สูงอายุบางแห่ง เช่น เลย์ พิจิตร มีผู้สนับสนุน ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ส่วนราชการ ด้วยเหตุผลต่างๆ เหล่านี้ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การสนับสนุนด้วยเชื่อว่าประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในอดีตจะทำให้การดำเนินการของโรงเรียนประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก ดังนั้น การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุหากมีผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ที่มีต้นทุนทางสังคม ประสบการณ์การทำงานกับส่วนราชการแล้วจะทำให้เกิดการยอมรับระหว่างกันและนำไปสู่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การทำงานจะเป็นไปอย่างราบรื่น

4.3 ผลลัพธ์ความร่วมมือ จากผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมมือกันนั้น ยังไม่พัฒนาไปสู่การจัดทำโครงการอื่นๆ ร่วมกัน ความร่วมมือนำมาสู่การที่โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมได้ มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม อย่างไรก็ตามความสำเร็จจากความร่วมมือกลับทำให้แนวคิดเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุกลายเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปบรรจุเป็นโครงการและเป็นแบบอย่างแก่องค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ ที่มีความพร้อมต่อไป การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุในอนาคตควรต้องพัฒนาไปสู่การจัดโครงการอื่นๆ ร่วมกัน อันแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างจริงจังร่วมกันต่อไป

ดังนั้น การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้
 ดังภาพที่ 4.32

ภาพที่ 4.32 การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 4.32 แสดงการพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการบริหาร โครงสร้างของโรงเรียนผู้สูงอายุควรจัดองค์การในรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย ตัวแทนส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในส่วนภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานจัดสรรทุน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ตัวแทนภาคเอกชน เช่น บริษัทเอกชน ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น ชมรมข้าราชการเกษียณอายุ ชมรมสุขภาพต่างๆ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ชมรมผู้สูงอายุ ตัวแทนภาคประชาชน เช่น ชาวบ้านที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เข้าร่วมเป็นกรรมการ คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจะทำหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ กล่าวคือ ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานจัดสรรทุน นักการเมืองท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ตลอดจนการสนับสนุนเรื่องการให้ความรู้แก่โรงเรียน เช่น ความรู้เรื่องการเขียน โครงการ การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ระเบียบกฎเกณฑ์ในการเบิกงบประมาณ การติดตามและประเมินผลโครงการ เป็นต้น

2. กระบวนการบริหาร

2.1 การวางแผน คณะกรรมการโรงเรียนควรมีการประชุมหารือวางแผนร่วมกัน ก่อนเริ่มโครงการเพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และแนวทางในการบริหารจัดการร่วมกัน เช่น เรื่องที่ตั้งโรงเรียน การเลือกครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุ การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การจัดทำงบประมาณและผลลัพธ์ นอกจากนี้ควรมีการกำหนดกลไกในการติดตามและประเมินผลโครงการด้วย

2.2 การติดต่อสื่อสาร ในระดับคณะกรรมการ โรงเรียนผู้สูงอายุควรมีการประสานงานกับกรรมการจากภาคส่วนต่างๆ แบบทุกทิศทุกทาง เนื่องจากการติดต่อสื่อสารแบบทุกทิศทุกทางทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถรับรู้ข้อมูล สามารถช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยเสนอข้อคิดเห็นเพื่อให้การบริหารจัดการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนผู้สูงอายุควรประสานงานกับผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนอย่างน้อย 2 ช่องทางคือ ผ่านอาสาสมัครหรือผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2.3 การสนับสนุนทางเทคโนโลยี โรงเรียนผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยใช้การประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.4 ความเป็นอิสระ โรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่ของตนเองประจำอยู่พร้อมๆ กับมีกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงอิสระในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้งานของหน่วยที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับผลกระทบ หากทำเช่นนั้นได้จะทำให้ความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องยั่งยืนขึ้น

2.5 การจัดการความขัดแย้ง โรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสร้างกลไกในการแก้ปัญหา กรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นหรืออาจต้องการหาข้อสรุป เช่น การจัดประชุม คณะกรรมการเป็นประจำ การรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อสร้างวิธีการทำงานร่วมกัน ที่สำคัญคือเป็นการป้องกันความขัดแย้ง ไม่ให้เกิดขึ้นได้

2.6 การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุมีความหลากหลาย การทำงานท่ามกลางความแตกต่าง เช่น วัฒนธรรมการทำงาน แบบระบบราชการ ที่มีกฎ ระเบียบ อาจกลายเป็นอุปสรรคในการทำงานของโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากครูใหญ่ของโรงเรียนมาจากข้าราชการบำนาญ จึงเข้าใจการทำงานร่วมกับส่วนราชการ สำหรับการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ในการเขียนโครงการ

2.7 การได้รับการยอมรับระหว่างกัน การที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุ ขึ้นอยู่กับ ครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหาร โรงเรียน จำเป็นต้องเสียสละ มีประสิทธิภาพการทำงานเพื่อสังคมมาก่อน เช่น การเป็นกรรมการของคณะกรรมการระดับตำบล ระดับอำเภอ จะทำให้ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับได้ไม่ยากจากผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากส่วนราชการ

สำหรับในบทที่ 5 เป็นการเสนอบทสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย